

DILEMMAT: ÄR DU EN BRA CHEF UNDER PANDEMIN?

Sociionomen

KVALIFICERAT SOCIALT ARBETE OCH PSYKOTERAPI

#1
2021

DEBATT

"Dicks rop på hjälp" upprör forskare

PORTRÄTTET

IVO bemöter kritiken av HVB-hemmen

Gabriella Wolfe driver #InteDinHora och studerar till psykolog.

SUGAR- DEJTING

Utsattheten ökar. Gabriella Wolfe berättar om hur vi hjälper sårbara unga.

Gabriellas hund heter Albus och är en Bichon havanais.

När barnet trivs i sitt sammanhang blir världen begriplig, hanterbar och meningsfull!

Tjust behandlingsfamiljer erbjuder socialtjänsten en helhetslösning som ger barn och unga möjlighet till positiv utveckling.

Grundtanken är att vi till stor del formas genom möten med människor i vår omgivning och möjligheten till förändring ligger i dessa nya möten/relationer. Vi erbjuder ett alternativ till institutionsvård genom kraftigt förstärkt familjehemsvård där en av föräldrarna i familjen är anställd på heltid. Teoretiskt ligger vårt arbetssätt i linje med en relationell psyko-dynamisk grundsyn där anknytning, mentalisering och samspel är hörnstenar i vår syn på hur läkande och utveckling sker.

Vår styrka är tillgången till och förmågan att samla de nödvändiga professionerna i samverkan, med utgångspunkt i barnets behov.

Att bo och få omsorg hos Tjust behandlingsfamiljer är att leva ett tryggt vardagsliv, med stabila och nära relationer i behandlingsfamiljens egen hemmiljö. Familjen utgör basen i vardagen.

För professionell vård, utredning, vägledning och stöd finns ett arbetslag bestående av psykologer, psykoterapeuter, socialpedagoger och socionomer med flera. Alla finns i behandlingsfamiljens närhet för att kunna ge den förstärkning som behövs.

Våra behandlingsfamiljer ligger i närområdet runt våra kontor i **Västervik, Vimmerby, Jönköping** och **Norrköping**.

Hör av dig så får du veta mer!

Tjust Behandlingsfamiljer - Behandlar - Handleder - Utbildar

Välkommen till *nya Socionomen*

Låt oss se 2021 som en nystart på vårt samarbete i utvecklingen av det sociala arbetet.

Vad kan vara bättre än att börja det nya året, det nya decenniet, med en nystart för Socionomen? Året som gått har inneburit ovisshet och rädslor där pandemin har härjat med livet för oss alla. Men

Konjunkturinstitutet ser nu en öppning under andra kvartalet, berättar de i detta nummer; vi går mot en renässans och fram emot sommaren kommer vardagen att rulla igång som vanligt igen.

De klassiska välfärdsområdena arbete, bostad och hälsa kommer att vara i centrum under lång tid framöver. Olika gruppers livsvillkor, som synliggjorts under pandemin, har blottlagt nya bräckligheter. Vi ser komplexa behov hos människor som vi tidigare inte gått på djupet med. I detta nummer tar vi upp sugardejting, ett fenomen som politiker och experter ser öka och som problematiserar vår kunskap om vilken hjälp som behövs i vissa fall till sårbara unga.

I VÄLFÄRDSFRÅGORNA HAR vi socionomer en naturlig auktoritet – socionomerna är välfärdens väktare. Vi är skolade att se sambanden mellan förändringsprocesser och psykosociala förhållanden. I utvecklingen av det sociala arbetet

behövs såväl forskning som praktik och dialogen däremellan. År 1997 fick Socionomen FORSA-priset med motiveringen att tidningen "blivit en av de mest framstående länkarna mellan forskning och praktik inom det sociala fältet". Det var det första priset av flera efterföljande som lade grunden till Socionomens identitet. Låt oss fortsätta i denna anda.

NÄR VI NU TAR fart igen, med omgjord tidning och ny webbsajt, finns nya möjligheter att kavla upp ärmarna i kampen för allas vår välfärd. Även socionomernas. Socionomen är som alltid en trygghet för kåren, en vän att luta sig mot, och jag ser fram emot att publicera era debattartiklar och texter om metoder i praktik och forskning. Låt oss se 2021 som en nystart för vårt samarbete i utvecklingen av det sociala arbetet. Hör av er med synpunkter till lena@socionomen.se så diskuterar vi hur vi tillsammans kan forma framtidens Socionomen.

CHEFREDAKTÖR

Lena Fugelmärk

→ **VAD TYCKER DU?**

Hör av dig till mig med åsikter! lena@socionomen.se

Socionomen

Socionomen är den ledande oberoende tidskriften för kvalificerat socialt arbete och psykoterapi. Den är prenumererad och utkommer med åtta nummer per år. Ägare är Akademikerförbundet SSR. Tidskriften Socionomen, A4, Bondegatan 21, 116 33 Stockholm
Besök: Bondegatan 21 Telefon: 0708-17 44 37

Socionomen ansvarar ej för inskickat material som inte är beställt.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**

Lena Engelmark
0708-17 44 37
lena@socionomen.se

**WEBBREDAKTÖR
& REPORTER**

Anna Falk
0706-18 04 88
anna@socionomen.se

**FORSKNINGS-
REDAKTÖR**

Hans Swärd,
professor
hans@socionomen.se

ART DIRECTOR

Lotta Lundin
lotta@socionomen.se

**PSYKOTERAPI-
REDAKTÖR**

Pia Litzell Berg,
leg. psykoterapeut
pia@socionomen.se

GRAFISK FORM

Ulrika Sandh

FOTO OMSLAG

Anna Simonsson

PRODUKTION

A4 Text & Form

SKRIBENTER

Anna Falk
Annika Sjöberg
Tim Andersson
Jennie Aquilonius
Sofia Rapp Johansson

REDAKTIONSRÅDET

består av yrkesverk-
samma personer inom
socialt arbete. Kontakt-
uppgifter finns på
socionomen.se

SOCIONOMEN.SE

Nyheter och fördjupning om
socialt arbete och psykoterapi

PRENUMERATION

Akademikerförbundet SSR
08-617 44 00, knappval 5
prenumeration@akademssr.se
Prisuppgifter och info finns på
socionomen.se/prenumerera/

ANNONSBOKNING

Robin Zackrisson på
Bengtsson & Sundström Media
08-442 00 13
socionomen@bs-media.se
Utgivningsplan på
socionomen.se/annonsera/

TRYCKERI

Norra Skåne Offset,
ISO 14001- och
ISO 9001-certifikat.
Socionomen finns även som
taltidning. Kontakta redaktionen
för information.

Akademikerförbundet SSR

07 I KORTHET

Aktuellt: Psykisk ohälsa bland unga ökar. Sexuella trakasserier vanligt.

16 TENDENS

Unga får svårt att hitta fotfäste på arbetsmarknaden.

20 SUGARDEJTING

Tema: Fenomenet ökar och pandemin är en riskfaktor för ungdomar.

34 ARBETSMILJÖ

Verktyget: En förutsägbar struktur skapar trygga arbetsvillkor.

ILLUSTRATION: JENNY SJÖDIN

Gabriella Kärnekull Wolfe driver nätverket #InteDinHora.

FOTO: ANNA SIMONSSON

38 SOFIA KÄLLSTRÖM

Porträtt: IVO:s generaldirektör svarar på kritiken mot HVB-hemmen.

48 PÅ FÄLTET

Bildreportage: Socionomens fotograf följde med fältarbetarna i Spånga Tensta under ett kvällspass.

61 FAMILJEHEM

Krönika: Erfarenhet och intuition avslöjar dåliga placeringar, skriver Sofia Rapp Johansson.

ALLTID I SOCIONOMEN

C-UPPSATSTÄVLINGEN 56 RECENSIONER
58 DEBATT 61 KRÖNIKA 62 KRYSS

FOTO: SAMUEL UNÉUS

ANNONS

PATIENTSÄKERHETSLAGEN, 1u
En kommentar
Lars-Åke Johnsson

LAGEN OM TOBAK OCH LIKNANDE PRODUKTER, 1u
Kommentarer
Stefan Lundin

DÖDSBOUTREDNINGAR OCH DÖDSBOANMÄLNINGAR, 1u
En handbok om kommunens ansvar
Kalle Larsson

NYA SOCIALLAGARNA, 34u
Med kommentarer i lydelsen
den 1 januari 2021
Lars Lundgren,
Per-Anders Sunesson

LSS-BOKEN, 2u
Stöd till beslutsfattare och yrkesverksam
Ellinor Englund,
Ylva Lindblom

SOCIALPOLITIK OCH SOCIALT ARBETE, 5u
Historia och idéer
Leif Holgersson,
Lars Grönwall,
Pia Aronsson

GODE MANNENS ABC, 4u
Handbok för gode män och förvaltare
Jan Wallgren

JURIDISK METODBOK, 2u
För socialarbetare och andra offentliganställda
Annika Rejmer,
Stefan Zetterström,
Sverker Scheutz,
Therése Fridström Montoya

I korthet

TEXT: ANNIKA SJÖBERG, LENA ENGELMARK

En lugn hemmiljö är inte självklart för alla som pluggar på distans.

Psykisk ohälsa bland unga ökar

OHÄLSA. Ungas självrapporterade psykiska hälsa blir allt sämre. En undersökning som Jönköping University och Högskolan i Väst gjort med 1700 ungdomar visar dessutom att majoriteten upplever en försämring av sin psykiska hälsa under pandemin. Det gäller särskilt tjejer och ungdomar som haft distansundervisning. Selene Cortes på Mind, som arbetar för att främja psykisk hälsa, är orolig.

– Även om unga inte är de som riskerar att bli

sjukast så drabbas de hårt av pandemins konsekvenser, säger hon.

Antalet samtal till Minds stödlinjer har ökat och trots att de utökat antalet svarstimmar och har nattöppet så hinner de inte alltid svara.

– I kristider ökar ohälsan och oron. Ovissheten är stor och vissa drabbas av dödsfall och arbetslöshet och de som går gymnasiet oroar sig kanske för hur betygen ska påverkas och deras chanser att få jobb, säger hon.

4 av 10 unga utsatta för sexuella trakasserier

SKOLA. Bland unga mellan 14–30 år har 60 procent av tjejerna och 18 procent av killarna utsatts för sexuella trakasserier en eller flera gånger. Det visar en rapport från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor. Ungdomarna vittnar om sexuella trakasserier som en del av vardagen i skolmiljön och upplever att problemen förminskas av lärare och rektorer.

Över

50 000

samtal har Självmodslinjen tagit emot under 2020.

Motsvarande siffra för 2019 var 37 000 samtal.

FLER NYHETER
FÖLJ FLÖDET PÅ
SOCIONOMEN.SE

KALENDARIUM Digitala seminarier

23/3

Forsa Riks årsmöte 2021

Forsa Riks årsmöte hålls mellan kl. 16:30-18:00. Har du idéer om hur Forsa kan utvecklas? Kontakta alexandru.panican@soch.lu.se
forsa.nu

18/3

Familje- rättsdag 2021

Familjerättsdag torsdag mellan klockan 09.00-16.15. Ämnen: Bland annat Barnfokuserad samtalsmodell för föräldrar i konflikt samt Modell för barnsamtal.

sfsr.se

19/4

Mänskliga rättighets- dagarna 2021

Miniseminarier är kostnadsfria, för längre seminarier krävs biljett. Ur programmet: Hemlöshet och metoder, Skapa en trygg skola – hållbar utveckling tillsammans med elever med funktionsnedsättning.

info@mrdagarna.se

Årets C-uppsatstävling:
start nästa
nummer.

20%

säger att alkohol-
konsumtionen
minskatHemmasittandet
verkar inte ha påverkat
alkoholintaget.

Fler kommuner använder "Sluta-skjut"

ALLMÄNT. Fler socionomer kommer möta "Sluta-skjut"-modellen under året. Arbets sättet bygger bland annat på samarbete mellan rättsväsendet och socialtjänsten. Det lanserades i USA och har prövats genom Malmö frivårds samarbete med Malmö stad och polisen. Flera andra städer står nu på tur, närmast Göteborg och Uppsala, sedan forskare konstaterat att modellen varit framgångsrik. "Sluta-skjut" syftar till att få stopp på det värsta våldet bland kriminella.

Minskad alkoholkonsumtion under pandemin

ALKOHOL. Trots att Systembolagets försäljning har ökat under coronapandemin har alkoholkonsumtionen i landet totalt sett gått ned. Det framgår av marknadsundersökningsföretaget Norstats löpande mätningar, som bygger på självskattning.

Enligt de senaste siffrorna, som speglar september, uppgår 71 procent av de svarande att deras konsumtion är oförändrad jämfört med samma period förra året. 20 procent menar att den

har minskat och endast 7 procent att den har ökat. Störst minskning syns bland 17–29-åringar, där 34 procent uppgår att konsumtionen är lägre jämfört med året innan.

Under januari-september ökade Systembolagets sin försäljningsvolym med 12 procent jämfört med samma period 2019, vilket troligen beror på minskad resandeförsel och färre restaurangbesök. Öl och sprit är de varugrupper som har ökat mest.

” Trots rösträttens införande 1921 hörs fortfarande inte de utsatta. ”

Hans Swärd, Socionomens forskningsredaktör, reflekterar över att det i år gått 100 år sedan rösträtten infördes i Sverige.

FOTO: STADSMUSEET

Socialhögskolan fyller 100 år!

JUBILEUM. På bild ser du det första läroverket i socialt arbete, Institutet för social och kommunal utbildning och forskning, som startade 1921 på Myntgatan 4 i Stockholm. På höstterminen 1927, när lokalerna skulle rivas, flyttade utbildningen till Norrtullsgatan i avvaktan på att ta plats i nya lokaler på Odengatan 61. Så skedde 1 oktober 1932 och på Odengatan, som är den mest kända adressen under 1900-talet, blev utbildningen kvar många år.

Under 2021 rapporterar Socionomen fortlöpande hur vi firar jubileet!

»Förvänta er inget blod«

I socionomen **Jeremiah Karlssons** thrillers har poliserna bytts ut mot socionomer, och det är inte mord som ska lösas utan komplicerade familjesituationer.

Vad är en socialtjänstthriller?

Det är en psykologisk thriller där huvudpersonerna jobbar inom socialtjänsten. Inspirationen kommer från vanliga deckare där det ofta är poliser som löser mord men i socialtjänstthrillern är det inte mord utan familjesituationer som ska lösas. Så den som förväntar sig en massa blod blir nog besviken.

Nu har du släppt den tredje delen i en trilogi om socialtjänsten, "Kärlekens kedjor". Vad kan socionomer lära av denna?

När jag började skriva på trilogin hade jag en tanke att allmänheten skulle få en inblick i hur komplicerat yrket är. Sen tror jag att socionomer kan tycka att det är kul att läsa om sitt eget yrke, och studenter kan nog lära sig en hel del eftersom böckerna problematiserar arbetet och tänkandet inom socialtjänsten. Kurslitteratur i all ära, men själv läser jag gärna skildringar inifrån, av personer med egen erfarenhet, om jag vill veta mer om ett yrke. Den typen av berättelser tycker jag är viktiga men jag upplever att socionomer är relativt tysta i offentligheten.

Du är den första och enda författare som skildrar socialtjänsten inifrån. Var hämtar du inspiration?

När jag var ung läste jag Henning Mankells serie om Wallander och det blev en stor inspirationskälla för mig. I mer vuxen ålder har jag inspirerats av exempelvis Michail Bulgakovs Morfin & andra noveller, Michael Houellebecq och även Alice Munro som fick Nobelpriset 2013. ◀

Text: Annika Sjöberg

→ Jeremiah Karlsson

ÅLDER: 34 år.

BOR: Ljungby, Småland.

FAMILJ: Fru och en bebis.

GÖR: Utredande socialsekreterare i Älmhults kommun.

AKTUELL: Romanen "Kärlekens kedjor".

Kraftigt förstärkt familjehemsvård

Brizad erbjuder kraftigt förstärkt familjehemsvård.

Den gör det möjligt för individen att rehabiliteras och utvecklas i en familj med engagemang och ett informellt nätverk.

En och samma familjehemskonsulent är kopplad till ärendet med tillgänglighet **24 timmar per dygn**. Familjehemmets omsorg kompletteras med vårdinsatser som vi anpassar individuellt efter uppdragets karaktär och behov.

Förfrågningar och information:

Christina Kråkes

Placeringskonsulent

christina.krakes@brizad.se

Tel. 070-837 19 01

Kristina Sund

Placeringskonsulent

kristina.sund@brizad.se

Tel. 070-837 69 37

Verksamhetschefer:

Susanna Axelsten

V. Verksamhetschef

susanna.axelsten@brizad.se

Tel. 070-537 85 77

Lena Maria Grandin

Verksamhetschef

lenamaria.grandin@brizad.se

Tel. 070-837 21 78

En placering i kraftigt förstärkt familjehem kan ses som ett **fullgott alternativ till HVB-placeringar och institutionsvård.**

Våra familjehem är familjer som kan erbjuda en **trygg och förutsägbar vardag.** Den viktigaste uppgiften är att tålmodigt bygga upp en ömsesidig, pålitlig och varaktig relation samt en känslomässig bindning oavsett livssituation, problematik eller diagnos.

Brizad

BEHANDLINGSKONSULT

Brizad Behandlingskonsult
Box 1087
824 12 Hudiksvall

Växel: 0650-59 53 30
e-post: info@brizad.se
www.brizad.se

LÄSARFRÅGAN

Hur har barnskyddet stärkts?

FRÅGA. Socialdepartementet föreslår att socialnämnden ska få ny befogenhet att använda LVU när ena vårdnadshavaren inte samtycker till placering i skyddat boende. Syftet är att stärka barnrättsskyddet. Idag sker placering i skyddat boende med den utsatta vårdnadshavarens eget beslut och barnets placering följer med som skydd. En socialsekreterare på barnenheten utreder under tiden barnets behov av skydd. Hur har barnskyddet stärkts då barnet redan idag får skydd via den andra vårdnadshavaren i det skyddade boendet?

Maria Lundberg, socionom

SVAR. Regeringen har genom Ds 2020:16 Stärkt barnperspektiv för barn i skyddat boende lämnat lagförslag vars syfte är att stärka rättssäkerheten för barn som placeras i skyddade boenden tillsammans med en förälder. Det handlar i grunden om en formalisering av skyddade boenden och att särskilda beslut måste fattas av socialtjänsten

om barn ska placeras i sådana boenden, vilket också leder till ett tydligare ansvar för att följa upp barns situation under placeringen.

Vilka beslut kan då socialtjänsten fatta utan båda föräldrarnas samtycke? Då samtycke från den förälder som den andre föräldern söker skydd från kan vara svårt att få, måste det finnas lagstöd för beslut utan båda vårdnadshavarnas samtycke. Regeringen föreslår därför att det införs nya stadganden genom tillägg i 6 § LVU – akuta placeringar – och i 6 kap. 13 a § föräldrabalken rörande fortsatt placering under fyra veckor som gör det möjligt för socialtjänsten att fatta sådana beslut med bara en vårdnadshavarens samtycke. Barns rättigheter stärks genom det tydliggjorda ansvaret under placeringstiden, men det kräver samtidigt att socialtjänsten har kunskap och kompetens att fatta de beslut som krävs.

Strävandena i förslagen är lovvärda men väcker frågor. Farhågor finns att en ökad formalisering av skyddade boenden liksom att våldsutsatta föräldrars rätt att överklaga beslut kan leda till att färre föräldrar med barn söker sig till ett skyddat boende. Förslaget bereds för närvarande efter att remissyttrandet inkommit på Socialdepartementet – www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2020/07/ds-202016/

Pernilla Leviner är professor i offentlig rätt och föreståndare för Barnrättscentrum.

FOTO: NIKLAS BJÖRLING

Pernilla Leviner

DILEMMAT

Trygg chef under coronapandemin?

DILEMMA. I coronatider är arbetsgrupper splittrade och många arbetar hemifrån. Hur kan man som sektionschef ge personalen bästa möjliga trygghet så att medarbetarna kan utföra ett bra arbete?

LÖSNING. Alla chefer vill vara nära medarbetarna för att se hur de mår och förstå vad de behöver. Samtidigt vill man respektera deras förmåga att jobba självständigt. Alla vill vara sedda. Ingen vill vara övervakad. Den spänningen mellan närvaro och distans är alltid inbyggd i chefsrollen men pandemin har skiftat styrkeförhållandet. Distansen växer nu automatiskt. Det är den trygghetsskapande chefsnärvaron som kräver ansträngning.

Erfarna medarbetare utför säkert ett bra arbete hemifrån men vad händer om det oväntade inträffar? Om det krävs speciallösningar? Om ett klientmöte spårar ur? Det är ju då man snabbt vill kunna "hissa" frågan uppåt, till sin chef, åtminstone veta att det är möjligt. Chefens uppgift är ju att absorbera osäkerhet, både proaktivt och reaktivt.

Jag tror känslan av otrygghet idag är ett större problem än kvaliteten i verksamheten, och otryggheten minskar bara man vet att chefen fortfarande är nåbar. Chefen behöver bli synlig, bokstavligt. Kanske ett digitalt "Rådtrum" (en möteslänk) öppet under en viss tid varje dag för spontana besök? De kan bli färre än du tror. Men glöm inte bort energin och kreativiteten i det kollegiala samarbetet. Rådtrummet kanske kan ersättas av en rullande telefonlista: Kollega-on-line? Medarbetarna kanske ska ha en egen "chefsfrö" möteslänk?

Tomas Brytting

Professor i organisationsetik

→ HAR DU EN FRÅGA OM SOCIALT ARBETE?

Hör av dig till lena@socionomen.se så sätter vi dig i kontakt med en expert.

Skyddade boenden Stödboenden

Säkra och trygga lösningar med
individen i centrum!

070-108 15 15
info@hemstadenab.se

www.hemstadenab.se

Hemstaden

ANNONS

Västerbo Social Omsorg – Möjligheternas vårdkedja

Västerbo social omsorg erbjuder HVB-hem, stödlägenheter samt kvalificerad öppenvård och är beläget på vackra Gamla Väster i Malmö. Som uppdragsgivare har du möjligheten att välja de delar av vårdkedjan som just din klient är i behov av. Vi arbetar med evidensbaserade metoder som utgår ifrån det biopsykosociala synsättet och individen är alltid i centrum.

I behandlingen ingår NP pedagogik, TMO och manualbaserade program, DBT, A-CRA, rePULSE, HSP, KBT, PDT och EMDR. Västerbos personal omfattar psykiatriker, psykologer, socionomer och behandlingsassistenter. Samtliga är utbildad i BBIC och FN:s barnkonvention som lag.

Placeringsamordnare Maria Bergman
maria.bergman@vaster-bo.se / 0702-06 79 82

Slottsparken HVB

Ålder: 14-18
Målgrupp: NP, begynnande missbruk kriminalitet

Stödlägenheter

Ålder: 16-20
Målgrupp: Psykosocial problematik

www.vaster-bo.se

www.mynextmove.se

Jöns Fils HVB

Ålder: 15-19
Målgrupp: Relationer, Beteendeproblematik skolproblem

Inför placering / Eftervård

Psykologtjänster
Psykiatriker
Familjesamtal
Färdighetsträning

Agnes HVB

Ålder: 16-20
Målgrupp: Psykosocial problematik

My Next Move

Öppenvård
Ålder: 13-24
Metoder: KBT, A-CRA, CRA, CRAFT, DBT, HSP EMDR, rePULSE, ACT

Generalistrollen får inte drivas för långt!

Jämför nya Socionomen med första numret som utkom 1987 ...

... och det första numret av Socionomen blev snabbt socialarbetarnas bästa vän. I slutet av 1980-talet ställde vi oss frågan om vi skulle vara generalister eller specialister. Hade vi drivit generalistrollen för långt? Fram till idag har vi utvecklat det specialiserade sociala arbetet. Utmaningen nu är att samtidigt behålla helhetsperspektivet runt individen.

Kvaliteten inom den gren av det sociala arbetet som nu för tiden kallas individ- och familjeomsorg har alltid varit beroende av sin organisation. Från 60-talets specialisering i barnavård, nykterhetsvård och socialhjälp fick vi under 70-talet en integrerad organisation med en mer generell socialarbetarroll.

Mycken gedigen kunskap och professionell kompetens gick förlorad i integrationen, särskilt inom missbrukarvården. På 80-talet har vi också fått en stark återgång till en mer specialiserad socialarbetarroll.

Mot denna specialisering, sprungen ur en strävan att höja kvalitén i det sociala arbetet, verkar sedan några år en politisk strävan att öka den kommunala demokratin och närma den kommunala servicen medborgarna.

Detta tar sig uttryck i en decentralisering och en utökad integrering genom kommunalnämnder, där individ- och familjeomsorgen inte bara splittas upp i allt mindre delar utan också slås samman med skolan, fritiden och kulturen.

Socialarbetare och klienter drabbas åter av ett generalisttänkande. Men vi måste som socialarbetare inse att det inte går att säga blankt nej till dessa politiska strävanden. Ökad kommunal demokrati, brukarinflytande och att offentliga tjänster skall finnas nära medborgarna är politiska mål som vi som tjänstemän knappast kan ifrågasätta.

Vi måste samtidigt komma ihåg att det är få politiker som intresserat sig för KDN:s konsekvenser för individ- och familjeomsorgen. KDN har ju aldrig syftat till att utveckla det sociala arbetet. Individ- och familjeomsorgen har fått hänga med i en utveckling som gått stic i stäv med de professionella strävandena inom socialt arbete.

Det är därför självklart vår uppgift som socialarbetare att beskriva KDN:s konsekvenser för politikerna och hävda var smärtgränsen går för möjligheten att bedriva ett kvalitativt socialt arbete.

Även i en KDN-kommun måste det finnas förutsättningar för att det sociala

arbetet kvalitetsmässigt kan utvecklas. Detta kräver kreativitet och öppenhet för nya lösningar. Så behöver kanske individ- och familjeomsorgen i mindre kommuner endast delvis ingå i en decentraliserad förvaltning genom att all myndighetsutövning samlas centralt — bara för att nu nämna ett exempel.

Länsstyrelsen i Örebro län har i en alldeles nyligen publicerad rapport konstaterat kompetensförluster inom individ- och familjeomsorgen i Örebro kommun, förorsakad av kommunalsreformen. Men den största faran för det sociala arbetets kvalitét finns naturligtvis i de mindre kommunerna eller i kommuner där kommundelarna blir många och små.

Den stora frågan kretsar då ändå kring hur liten en grupp av socialsekreterare kan bli utan att möjligheten till metodutveckling, kunskapsuppbbyggnad och bibehållen kvalitét i jobbet inom kommundelen går förlorad?

Vilka är då de förutsättningar som måste finnas för att vi inför politikerna skall kunna hävda att vi fortfarande bedriver ett socialt arbete med godtagbar kvalitét?

Här är de viktigaste, men det finns kanske fler.

Vi måste som enskilda socialsekreterare kunna kräva:

- Tillgång till socionomkolleger för stöd i enskilda ärenden, för utveckling av metoder och uppbyggnad av gemensam kunskap samt för att allt inte skall falla ihop när någon slutar, blir sjuk eller går på utbildning.
- Tillgång till en kompetent arbetsledare som själv är socionom och socialarbetare; något annat är otänkbart!
- Tillgång till kontinuerlig handledning av en vidareutbildad socionom.
- Möjlighet till att fördjupa sig inom något specialområde.

Fotnot: Rapporten från Länsstyrelsen i Örebro län kan beställas genom Socionomens redaktion, tel. 09/54 02 60.

TEMA: SOCIALARBETARROLLEN — GENERALIST ELLER SPECIALIST?

Huvudvärken försvann när Agneta specialiserade sig

— Äntligen kan jag känna mig duktig i jobbet! Agneta Carlsson är socionomen som specialiserade sig. Av Märta Persson.

Generalisten gör allt — ensam

Socionomen besökte KDN-kommunen Ale utanför Göteborg. Av Märta Persson.

Socialstyrelsen: "KDN ett hot"

— Jag ser kommundelsnämnderna som ett hot mot socialarbetarnas professionalisering, säger Nils Magnusson. Av Märta Persson.

Upplands-Väsby omprövar kommundelsnämnderna

KDN ger krångel och ökad byråkrati, säger socialchefen. Av Märta Persson.

Kan vi förstå klienterna?

Är det möjligt för en kvinnlig socialarbetare ur medelklassen att förstå en manlig, arbetslös missbrukare ur arbetarklassen? Av Sven Hesse.

LTU: Ett allt för skört skydd för barnen

Socialberedningens förslag till Lag om tvångsomhändertaganden av unga kritiserar av Britt Persson.

Makt och motmakt

Dagens socialarbetare sviker de svaga och anpassar sig till makten, säger Thomas Mathiesen. Av Birgit Svenberg.

Den lugna styrkan

Om kurators arbete med bröstcancerpatienter. Av Ursula Erling, Ängelholm.

Professionalismens två ansikten

Alf Ronnby inleder en kritisk granskning av socialarbetarnas strävan mot en ökad professionalisering.

Böcker

"Se människan" av Bengt Börjeson, "Vägen till livet" av Billinger/Hägg/Ullén, "Roman med kokain" av M. Agajev.

Nr 1/1987

4

FOTO: LEIFUR

Sid. 4

7

11

12

Sid. 18

14

18

Sid. 25

25

27

Sid. 32

37

32

SOCIONOMEN. Facktidning för kvalificerat socialt arbete

Chefredaktör och ansvarig utgivare: Per Olof Kristenson. **Journalister:** Sven-Erik Johansson, Anders Ljungberg, Jonas Söderström (grafisk form). **Annonser:** Gerd Parling-Gustavsson. **Prenumeration/Administration:** Inga Johansson.

Redaktionsråd: Margareta Bergström, Bitte Davidsson, Lars-Christer

Hydén, Eva Sahlén och Kristin Örnulf. **Redaktionella rådgivare/lektörer:** Ulf G. Conrah, Stig Larsson, Alf Ronnby, Britt Persson, Peter Westlund.

Åsikter som framförs i signerade artiklar och recensioner står för författarna. Tidningen ansvarar inte för insända manus och bilder som inte beställts.

Socionomen är organ för Sveriges so-

cionomers, personal- & förvaltnings-tjänstemäns riksförbund, SSR. SSR-medlemmar erhåller tidningen till kraftigt rabatterat pris.

Adress: Mariedalsvägen 4, 112 51 Stockholm. **Telefon:** 08-54 02 60. **Telefax:** 08-50 89 94.

Tryck: Tryckeri CITY, Umeå. **ISSN** 0283-1929.

LÅNG VÄG TILL

FÖRSTA JOBBET

Coronakrisen slår hårt mot branscher som anställer många unga. Det gör klivet från studier till arbete svårare, särskilt för de mindre resursstarka.

AV ANNIKA SJÖBERG

Att gå från studier till arbetsliv är en av de största förändringarna i en människas liv. Nu ska vuxenlivet börja! Att ta det klivet när arbetsmarknaden är i gungning kan vara svårt. Och just nu gungar det rejält. Statistik från Statistiska centralbyrån visar att arbetslösheten bland unga mellan 15–24 år var 9,3 procent under tredje kvartalet 2020, jämfört med 7,3 procent under samma period året innan.

– Ungdomar är särskilt utsatta i den här krisen eftersom den slagit så hårt mot den privata tjänstesektorn där många unga får sitt första jobb. Mest utsatta är de unga som inte gått klart gymnasiet, säger Annika Sundén, analyschef på Arbetsförmedlingen.

Visserligen brukar unga vara rörliga på arbetsmarknaden. De har oftare timanställningar eller tillfälliga anställningar och om de förlorar jobbet får de flesta ett nytt hyfsat snabbt. De som rör sig mellan olika jobb bygger successivt upp erfarenhet och kontakter som i förlängningen kan leda till ett fast jobb. Men nu när många som jobbat i branscher som anställer många unga, exempelvis restaurang, hotell och handel, blivit arbetslösa blir konkurrensen hårdare även om de tillfälliga anställningarna.

HUR STORA SVÅRIGHETER det här kommer att leda till för dem som håller på att ta sig in på arbetsmarknaden beror på flera faktorer. Mest avgörande är hur långvarig krisen blir, vilket vi inte vet än. Det mesta tyder dock på att den kan dra ut på tiden. I slutet på 2020 sa regeringens krischef

Arbetslösheten bland unga mellan 15 till 24 år var

9,3

procent under tredje kvartalet 2020, jämfört med

7,3

procent under samma period året innan.

Annika Sundén

Elisabeth Bäckteman att vi bör vara beredda på att leva med restriktioner under hela 2021 och Arbetsförmedlingen bedömer att coronapandemin kommer att påverka arbetsmarknaden under flera år framöver. Annika Sundén igen:

– Återhämtningen kommer att ta tid och den strukturomvandling som redan påbörjats, mot mer digitalisering och mindre fossila energikällor, har påskyndats. En del jobb kommer inte att komma tillbaka.

Så vad får pandemin för konsekvenser för unga som ska ta klivet in i arbetslivet?

Erfarenheter från tidigare kriser visar att de som går ut gymnasiet under en lågkonjunktur kan påverkas under lång tid, upp till tio år. De har lägre inkomster och är sämre matchade mot den utbildning de har. Dagmar Müller disputerade nyligen med en avhandling i Nationalekonomi vid Uppsala universitet. Hon har studerat avgångselever från gymnasieskolans yrkesprogram under åren 1986–2016, och drar kopplingar till den pågående pandemin. Hon konstaterar att de som har svårast att ta klivet ut i arbetslivet är unga utan fullständiga gymnasiebetyg och de som saknar kontakter med arbetsmarknaden, till exempel genom sommarjobb, extrajobb eller föräldrar som kan stötta med hjälp av sina egna kontakter.

– För unga med lägre utbildning har kontakter ännu större betydelse när de söker jobb än för jämnåriga med högre utbildning. Och i en lågkonjunktur är kontakter ännu viktigare för att komma in på arbetsmarknaden, berättar hon.

Det visar exempelvis erfarenheterna från 90-talskrisen. Då valde arbetsgivare dubbelt så ofta att anställa någon de själva kunnat se verk samma i yrket, till exempel under sommarjobb, ►

” De som har högutbildade föräldrar har lättare att få ett välavlönat jobb ”

► jämfört med åren innan. Och Dagmar Müllers studie visar att ett sommarjobb är lika viktigt för att hitta det första varaktiga jobbet efter skolan, oavsett om eleven har höga eller låga betyg.

– Däremot är det tydligt att de som har högutbildade föräldrar har lättare att få ett välavlönat jobb, säger Dagmar Müller.

DET ÄR MED ANDRA ORD tydligt att krisen slår hårdast mot unga med mindre resurser i form av utbildning, kontakter och stöd av föräldrar.

Hittills har läget på arbetsmarknaden däremot inte gett något bredare genomslag i Socialstyrelsens statistik över antalet unga som behöver ekonomiskt bistånd, även om vi sett en ökning bland befolkningen i stort. En möjlig förklaring är att det finns en viss fördröjning av effekten då ekonomiskt bistånd är det yttersta skyddsnätet som träder in först då alla andra alternativ är uttömda. I den här krisen har regeringen dessutom satsat enorma summor på arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Reglerna i a-kassan har förändrats, det har satsats på sommarjobb för unga och skapats fler platser på universitet, folkhögskolor och Komvux. Det har gjorts att fler kunnat få sin försörjning tillgodosedd på annat sätt än genom försörjningsstöd. Samira Aqil är utredare på avdelningen för kunskapsstyrning för socialtjänsten på Socialstyrelsen.

– Förutsättningarna att möta den här förändringen ser väldigt olika ut beroende på om det rör sig

Dagmar Müller

om en liten eller stor stad, geografiskt läge och vad man har för arbetsgivare i kommunen. Men det här har man bra koll på ute i kommunerna, säger hon.

PÅ SKR, Sveriges kommuner och regioner, har utredaren Oscar Svensson börjat få signaler från en del kommuner om att antalet unga i behov av försörjningsstöd ökat. Dessutom har det blivit svårare för dem som redan har ekonomiskt bistånd att komma ut i egen försörjning igen.

– Att ha en meningsfull sysselsättning och någonstans att gå på dagarna påverkar hälsa och välbefinnande. Nu hamnar unga med ofullständiga betyg eller funktionsnedsättning längre bak i kön och måste konkurrera med andra som har större resurser, säger han.

Oscar Svensson menar att även om det trots krisen kommer att gå bra för de flesta unga så finns det ett ökat behov av bra insatser för dem som ställs utanför arbetsmarknaden under längre tid. För dem som står längst från arbetsmarknaden handlar det mycket om att motivera till att söka jobb eller satsa på utbildning, vilket brukar vara ett bra alternativ i kristider. Under pandemin har en hel del av det arbetet skett på distans.

– Vi har tagit ett rejält språng i digitaliseringen som varit positivt, men frågan är hur det digitala stödet fungerar för de som har lite längre till studier och arbete? Jag skulle tro att man tappat en del, särskilt i möten med nya personer, eftersom det handlar mycket om att bygga relationer, säger han.

I arbetet med individerna är ett välfungerande

Att tänka på i digitala möten med unga

Coronapandemin har i flera fall tvingat fram nya arbetssätt, framför allt ersätts fysiska möten med digitala. Tänk då på att:

- Göra en bedömning av mötets karaktär och om det är lämpligt att genomföra mötet digitalt.
- Göra en bedömning om det är lagligt att hålla mötet digitalt utifrån dataskyddsförordningen och vilken digital tjänst som i sådana fall ska användas.
- Verifiera motpartens identitet.
- Mötet ska ske i en ostörd miljö.
- Dokumentera mötet enligt vanliga rutiner.

SKR har även ett digitalt samarbetsrum för barn- och ungdomsvård, inklusive familjehem, där man kan dela goda exempel och diskutera lösningar med kollegor från andra kommuner.

Källa: Digitala möten i socialtjänsten, stöd med anledning av covid-19, utgivet av SKR.

samarbete mellan kommuner, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan viktigt. I och med den pågående reformeringen av Arbetsförmedlingen har Oscar Svensson sett att upparbetade och fungerande samarbeten i kommunerna på flera håll har försämrats.

– I reformeringen av Arbetsförmedlingen är det viktigt att se till att den samverkan som finns och som fungerar kan bibehållas. Annars riskerar det att gå ut över individer, och i förlängningen även kommunerna som får gå in med stöd till dem som inte har någon sysselsättning, säger han.

På Arbetsförmedlingen delar Annika Sundén oron över att antalet som är långtidsarbetslösa kommer att öka och hon betonar vikten av att inte helt tappa kontakten med arbetsmarknaden. Samtidigt är hon försiktigt optimistisk.

– Vi ser nu att den ekonomiska aktiviteten har börjat komma igång igen och att det börjar finnas fler jobb att söka igen. ◀

En chans för familjen

Grödbygården ligger i nordöstra Skåne, i en by omgiven av hav, sjöar och bokskogar. I frisk miljö skapar vi förutsättningar att ta fatt i den utvecklingstråd som slagit knut baserat på vår långa erfarenhet och unika kompetens. Genom behandling hjälper vi barn och föräldrar till trygga relationer. I utredningsuppdrag vägleder våra noggranna observationer till val av insatser.

Vill du veta mer? Ring 0456-229 41 eller besök www.grodbygarden.se

 Grödbygården
EN KUPAD HAND FÖR LIVET

Stiftelsen Professor Bror Gadelius Minnesfond

Stiftelsen delar ut bidrag till **hjälpbehövande** i öppen psykiatrisk vård och **anslag för vetenskaplig psykiatrisk forskning** i Sverige.

Ansökan för hjälpbehövande skall göras genom personligt brev. Ekonomisk redogörelse inkl. kopia av självdeklaration ska lämnas. Observera att motiverande intyg, daterat senaste året, från ansvarig specialist i psykiatri eller intyg från ansvarig kurator/psykolog vidimerat av ansvarig specialist måste bifogas. Vidare anges kontonummer samt till vem medlen skall utbetalas. Bidrag kan ej erhållas två år i följd.

Ansökan med bilagor lämnas i ett exemplar och sänds till:

Stiftelsen Professor Bror Gadelius Minnesfond
c/o Nordea Stiftelsestjänst T 644, 405 09 Göteborg
Ansökan insändes **senast 2021-02-15**.

Forskningsanslag tilldelas yngre icke graderade forskare. I ansökan anges om projektet är godkänt av etikprövningsmyndigheten. Stiftelsens anslag är inte avsedda för studie- och kongressresor. Beviljat anslag utbetalas till berörd institution efter rekvisition, förutsatt att etikgodkännande erhållits.

Forskningsanslag söks via stiftelsens internetsida:

www.stiftelsemedel.se/stiftelsen-professor-bror-gadelius-minnesfond/
Forskningsansökan insändes **senast 2021-02-15**.

Meddelande om beviljade ansökningar ges efter 2021-04-16.

Stiftelsen behandlar alla personuppgifter i enlighet med EU:s dataskyddsförordning (2016/679, GDPR).

TEMA

NU ÖKAR SUGARDEJTING

Politiker agerar och pandemin är en riskfaktor. Du som är socionom har en viktig uppgift att bromsa utvecklingen.

AV ANNA FALK ILLUSTRATION JENNY SJÖDIN

TEMAINNEHÅLL

POLITIKERNA

Så motverkar vi sugardejting. **22**

FORSKARNA

Motiven bakom varierar. **25**

PROSTITUTIONENS HISTORIA

Så har prostitutionen utvecklats i Sverige. **26**

SÅ STÖTTAR DU NÄRSTÅENDE

Här har du som socionom en viktig funktion. **27**

GABRIELLA WOLFE

Därför började jag sälja sex. **28**

SOCIONOMERNA

Så jobbar vi. **32**

Andelen flickor i Stockholms stad som uppger att de blir tvingade till sex har fördubblats sedan 2016. Nu sluts ett avtal mellan socialtjänsten och polisen för att bromsa utvecklingen.

I årets upplaga av Stockholmsenkäten uppgav 8 procent av tjejerna i gymnasiets årskurs 2 och 5 procent av tjejerna i årskurs 9 att de har blivit våldtagna eller tvingade till sex.

– Parallellt har vi de senaste åren sett hur fenomenet sugardejting ökar. Och det tycks ha en koppling till unga som tidigare har utsatts för sexuella övergrepp, säger Stockholms stads socialborgarråd Jan Jönsson (L).

Det finns dessutom en risk att verkligheten är ännu dystrare än vad undersökningen visar. Årets enkät gick ut till skolorna i början av 2020, och de flesta hann svara innan gymnasierna ställde om till distansundervisning på vårterminen. Jan Jönsson menar att hemmastudierna kan ha bidragit ytterligare till att unga far illa.

– Under pandemin har väl främst gymnasieelever inspirerats att gå med på dessa sajter. En del med självskadebeteende kan använda det för att hantera sin ångest, säger han.

UNDER VÅREN TOGS beslutet att sluta ett avtal med polisen, för att öka möjligheten att komma åt problemet med unga som hamnar i prostitution. Stockholms stad har tidigare haft ett nära samarbete med polisen, bland annat hade ett par socialsekreterare egna platser i polishuset, be-

rättar Jan Jönsson. Men efter polisens omorganisation 2015 fick de inte längre sitta kvar.

I och med det nya avtalet hoppas Jan Jönsson att socialtjänsten och polisen återigen kan hitta ett nära samarbete för att nå så många utsatta barn och ungdomar som möjligt.

Samtidigt planeras ett kunskapslyft under 2021 om just sugardejting, för alla kommunens socialtjänster som jobbar med utredningar om barn och unga. Kompetensen ska höjas om vad sugardejting innebär, vilka tecken man ska vara vaksam på och hur fort det kan gå från att barnet skickar en relativt oskyldig bild till att det utsätts för ett fysiskt övergrepp. Jan Jönsson tror att ämnet behöver lyftas.

– Jag har jobbat som rektor och lärare i hela mitt yrkesliv och jag kan bekänna att jag fram till att jag fick den här rollen som socialborgarråd hösten 2018 aldrig har tänkt tanken att någon av mina högstadiel elever skulle vara indragna i något sådant här. Vi pratade mycket i elevhälso- teamet om droger, kriminalitet, självskadeproblematik och psykisk ohälsa, men sugardejting har aldrig diskuterats där jag har jobbat, säger han och tillägger:

– Jag tror att många socialsekreterare är främmande för hur oerhört unga en del är.

ÄVEN JÄMSTÄLLDHETSMINISTER Åsa Lindhagen (MP) är oroad över utvecklingen. Regeringen har under 2020 gett Brottsförebyggande rådet i uppdrag att titta på hur sexköpslagen tillämpas, från ingripande till dom, och hur polisen samarbetar med exempelvis socialtjänsten för att ge stöd till dem som är utsatta. I uppdraget ingår särskilt att titta på i vilken utsträckning uppgifter om sugardejting förekommer i ärendena.

– Sugardejting är förtäckt prostitution och leder till att främst flickor och unga kvinnor luras in i sexuell exploatering, det måste få ett stopp, säger Åsa Lindhagen.

Jan Jönsson

Åsa Lindhagen

” Man lyxförpackade prostitution och satte ett mer romantiserande namn på det. ”

digheterna att agera, säger Åsa Lindhagen.

När det gäller de riskfaktorer som följer av pandemin och kan kopplas till sugardejting – som förlorad inkomst, isolering och hemmastudier – hänvisar Lindhagen till att regeringen tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna har beslutat om ett särskilt stöd till civilsamhällsorganisationer, som ska användas för att stötta kvinnor och barn som utsätts för våld, samt barn i annan form av utsatthet.

MALIN ANDERSSON ÄR socialsekreterare på Mikamottagningen i Stockholm och jobbar uppsökande på nätet. Hon bekräftar att fenomenet sugardejting ökar.

– Assymetriska relationer – att en äldre betalar en yngre för en relation – har alltid funnits men när sajterna kom sattes det ett ord på det, som skulle locka en ny målgrupp. Man lyxförpackade prostitution och satte ett mer romantiserande namn på det, säger hon.

Det gör sugardejtingsajterna mer svårjobbade än de rena prostitutionssidorna.

– De är mer subtila, och sajterna är duktiga på att skriva att det inte får handla om sex mot ersättning – fastän vi vet att det gör det.

Mikamottagningen har skapat profiler på sajterna, så att den som vill kan ta kontakt. Och om de stöter på någon som verkar vara ung skickar de informationen vidare till kollegorna som jobbar uppsökande mot unga.

– Det kan vara något i ett foto eller i en text som sticker ut och får oss att tro att personen är ung.

Enligt polisen är sugardejting en inkörsport till prostitution men Malin Andersson menar att det också finns en tendens att man går från ”vanlig prostitution” till sugardejting.

– Man kanske tänker att det ska vara lättare för att man inte behöver träffa lika många köpare men dejterna innefattar mer och gör att du behöver lämna ut mer av dig själv. Så det som ska ►

Hon menar att det är många aktörer som gemensamt bär ansvaret för att motverka att barn och unga hamnar i sugardejting: verksamheter som möter barn och unga har ett ansvar att upptäcka utsatthet, socialtjänsten har ansvar att ge stöd och hjälp, polis och rättsväsende ska förebygga och upptäcka brottslighet och se till att skyldiga ställs till svars och skolans sex- och samlevnadsundervisning är viktig för att barn och unga ska få kunskap om frågor som rör sexualitet, relationer och samtycke.

– Slutligen har inte minst vi politiker ett ansvar för att ständigt följa den här frågan för att se till att det finns resurser och verktyg för myn-

► vara lättare blir i stället jobbigare, säger Malin Andersson och konstaterar:

– Det är aldrig enkla pengar, aldrig någonsin. Och det är pengar som inte känns bra att använda sedan.

Malin Andersson håller med om att pandemi-årets ekonomiska konsekvenser är en riskfaktor – framför allt ser hon en risk att personer som har tagit sig ur prostitution hamnar där igen när den nya försörjningen försvinner.

PÅ STOCKHOLMS STADS ungdomsjour jobbar Malin Anderssons kollega och namne Malin Andersson. Hon kan bekräfta att isoleringen till följd av distansundervisning, liksom förlorad extrainkomst, har lett till att fler unga har tagit steget in på sugardejtingsajterna. Hon har själv mött dem.

Malin Andersson jobbar med uppsökande arbete mot unga som säljer sex. Hon har jobbat i nära samverkan med polisen sedan 2014 och är en av de socialsekreterare som fram till 2015 hade en egen plats i polishuset, men blev av med den när polisen organiserade om. Ännu har hon inte fått några detaljer om vad det nya samverkansavtalet mellan polisen och hennes arbetsgivare innebär.

– Jag hoppas att det inte bara blir en pappersprodukt, säger hon luttrat.

Hennes förhoppning är att avtalet innebär en nära samverkan med polisen, med specialiserade poliser som jobbar med barn och unga som utsätts, så att socialtjänsten kan skydda och ge stöd till barnen medan polisen spårar förövarna.

– Det ska inte vara fritt fram att köpa sex av barn – det är det idag, säger hon.

Enligt socialborgarråd Jan Jönsson är syftet med avtalet just det nära samarbete som Malin Andersson efterfrågar. Socialsekreterare ska bland annat åka ut tillsammans med polisen i uppsökande arbete, säger han.

” Det är de sårbara som lägger upp en profil och som går på dejten. ”

– Min förhoppning är att det kan göras i alla fall 15 till 20 gånger per år.

De ska också vara ute på sajter där övergreppen initieras, de ska stämma träff med unga och kontakta vårdnadshavare. Och kanske kan de återigen få egna platser i polishuset – åtminstone när de jobbar med de delarna, säger Jönsson.

VAD DET KONKRETA resultatet av avtalet mellan Stockholm stad och polisen blir återstår att se. Men Malin Andersson poängterar att sugardejting och sexuellt självskadebeteende inte bara förekommer i Stockholm.

– Det är viktigt att förstå att det här finns överallt, i minsta byhåla. Det är inget storstadsfenomen. Om man inte har stött på det beror det kanske på att man inte får in några anmälningar. Barnen håller tyst om det här, det är ett spaningsbrott. Men vi som jobbar med barn och unga måste också fråga.

Hon konstaterar också att sugardejtingsajternas etablering har inneburit att självskadande barn har fått större tillgång till förövare. Och det är ett problem att det blir en normalisering. Hon har mött barn som berättar att det började med att några vänner skojade i skolan om att skaffa sig en sugardaddy.

– Men det är de sårbara som lägger upp en profil och det är de sårbara som går på dejten. De andra skojar bara om det. ◀

Inkörsport till prostitution

Skälen att registrera sig på en sugardejtingsajt varierar. För en del handlar det bara om att sälja eller köpa sex, för andra finns andra drivkrafter. Det säger Lena Gunnarsson, docent i genusvetenskap, som forskar på ämnet.

2017 DÖK DEN FÖRSTA sugardejtingsajten upp i Sverige. Sedan dess har de blivit många fler. Sajterna själva marknadsför sugardejting som ett lyxigare sätt att dejta, och är noga med att ange att man inte får köpa eller sälja sex via tjänsten. Men enligt polisen är sugardejting en plattform för sexhandel.

Syftet med den forskningsstudie som Lena Gunnarsson och kollegan Sofia Strid nu genomför på Örebro universitet, med finansie-

ring från FORTE, är att undersöka hur de som sugardejt själva tänker, och hur sugardejting förhåller sig till prostitution.

Men frågan är komplex.
– Ett väldigt tydligt och enkelt resultat är att det ser väldigt, väldigt olika ut. För en del handlar det bara om att sälja eller köpa sex, för andra är det något mer omfattande än så – och vissa har inte ens sex, säger docent Lena Gunnarsson.

ÄVEN MOTIVEN bakom att sugardejta varierar. Bland männen som deltar i studien finns både de som tidigare har köpt sex av prostituerade och de som inte har gjort det. Många har en sårbarhet, dålig självkänsla eller en längtan efter bekräftelse, och är ute efter en flickvänsupplevelse.

Bland tjejerna finns en del som sugardejt bara för pengarna, och andra som gör det för att de tycker om det.

– Det kan vara att de tycker om sex eller att de på något sätt uppskattar samspelet med "daddy". Det finns ett stort spektrum bland dem vi har mött i studien, allt ifrån unga tjejer som far jätteilla av det här till en 41-åring som tycker att det är jätteni-ce, säger Lena Gunnarsson.

Samtidigt som ämnet är komplext menar Lena Gunnarsson att det är tydligt att sugardejting är en inkörsport till prostitution, för båda parter.

– De går ofta in med en ganska vag bild av vad sugardejting är, och tänker inte "nu ska jag köpa eller sälja sex". Sedan, efter ett tag, förstår de att det är det de gör.

Lena Gunnarsson be-

rättar om en tjej som deltagit i studien och som under intervjun konstaterade att "ja, jag säljer faktiskt sex".

– Det var väldigt jobbigt för henne, det var första gången hon satte ord på det.

Just att det inte alltid är uttalat vad som förväntas i utbyte mot ersättningen kan göra det extra svårt att stå upp för sina gränser.

Särskilt om man är ung. Alla som har intervjuats är vuxna,

men två av de yngre tjejerna berättar att de har sålt sex som tonåringar.

– De yngsta har farit mest illa, konstaterar Lena Gunnarsson.

Hon påpekar att sugardejting dessutom bidrar till en ökad normalisering att handla med sex och förstärker föreställningen att män alltid ska ha tillgång till kvinnor, att kvinnor ska finnas där för mäns behov. Och:

– Många former av sugardejting är ren och skär prostitution, medan andra former befinner sig i ett gränsland – och det är suddiga linjer. ◀

Lena Gunnarsson

Så här går studien till

- Studien undersöker heterosexuell sugardejting där mannen agerar daddy – den som ger ersättning för umgänget – och bygger på 100 enkäter med personer som har konto på sajten Sugardejters, medlemsdata från 35 000 användare samt intervjuer med 15 kvinnor och 9 män.

Forskningsstudien pågår till 2022 och resultaten publiceras fortlöpande.

PROSTITUTIONENS HISTORIA I SVERIGE

1847

Medicinska tvångsbesiktningar av "lösa" kvinnor införs i Stockholm.

1838

Två kommunala bordeller etableras i Stockholm.

1859

Prostitutionen regleras i Stockholm. Reglering var prostituerade får vara, vilka gator de får gå på, bland vilka de får föra sig och var de får bo.

1885

Ny lösdrivarlag.

1878

Den internationella federationen (för förbud av prostitution) etableras i Sverige.

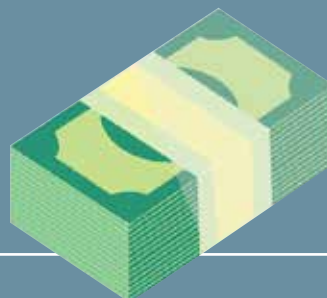
1918

Lex Veneris, lag om smittsamma könsjukdomars motarbetande, antas i riksdagen.

1964

Lösdrivarlagen ersätts med lagen om samhällsfarlig asocialitet.

Så hjälper du anhöriga hjälpa

Du socionom kan hjälpa genom att stötta den närstående i kommunikationen med barnet. Som anhörig är det känslomässigt turbulent att upptäcka att ett barn har dragits in i sugardejting eller utsatts för andra typer av övergrepp.

För att få ett utsatt barn att öppna sig måste man våga fråga, konstaterar Maria Dufva, kriminolog och expert på ungas liv på nätet.

Men det gäller att vara uthållig, man kan inte räkna med att få svar direkt. Den vuxna – oavsett om det är en förälder eller någon annan – måste visa att hen finns där och är beredd att lyssna när barnet är redo. Att korsförhåra eller försöka pressa fram svar kan ge motsatt effekt och leda till att barnet sluter sig ännu mer.

Ett bra tips till den vuxna är att ta omvägen via andra. Det är ofta en lättnad för barnet att höra att andra har varit med om samma sak – att de inte är ensamma.

– Jag brukar prata om andra barn, eller berätta om poddar som jag har hört eller reportage jag har läst, säger Maria Dufva.

Och börja stort:

– Man kan fråga "Hur är det på din skola? Jag såg på nyheterna att ..."

Vuxenvärlden är ofta oförberedd på hur tidigt barnen kan komma i kontakt med förövare på nätet.

– Ren sugardejting förekommer framför allt från 13-årsåldern, men redan 9-10-åringar uppmanas att skicka

FOTO: PONTUS STIGBERG

”Den vuxna ska skuldavlasta, skuldavlasta, skuldavlasta!”

Maria Dufva är kriminolog och författare, specialiserad på frågor om barns och ungas liv på nätet. Hon föreläser ofta för barn, föräldrar och skolpersonal om brottsförebyggande arbete.

nakenbilder, och från 11 år händer det ganska frekvent. Så fort de börjar spela spel med chatt och har Swish finns risken, säger Maria Dufva.

Och förövarna är skickliga. De vet hur de ska göra för att vinna förtroende, och utnyttjar att unga idag upplever en oerhörd press att "vara rätt". Det är förstås aldrig barnets fel att det utsätts för övergrepp, och Maria Dufvas viktigaste medskick att ta vidare till vuxna i barnets närhet handlar om just det:

– Den vuxna ska skuldavlasta, skuldavlasta, skuldavlasta! säger hon. ◀

Håll dig uppdaterad

”Se till att alltid ha aktuell kunskap – det är A och O. Håll dig uppdaterad och följ Instagram-konton som har kompetens inom området, exempelvis Child-10foundation, Storasyster_org, Intedinhora, Ungarelationer.se, Unizonjourer och Simonhaggstrom.”

1977

Prostitutionsprojektet inrättas som den första kommunala stödverksamheten för könshandels offer i Malmö.

1982

Socialtjänstlagen träder i kraft, vilket bland annat innebär att lagen om samhällsfarlig asocialitet upphör.

1999

Lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster införs.

Gabriella sålde sex som 15-åring

Gabriella Kärnekull Wolfe började sälja sex som 15-åring, efter att ha blivit utsatt för sexuella övergrepp. Idag pluggar hon till psykolog och driver nätverket #InteDinHora som stöttar personer med erfarenhet av kommersiell sexuell exploatering.

FOTO ANNA SIMONSSON

”Många av dem vi möter har erfarenheter av både sugardejting och andra delar av sex-handeln. Sugardejting kanske framför allt som en inkörsport, säger hon.

Hon påpekar att hon själv inte har erfarenhet av just sugardejting.
– Men jag har erfarenhet av att ha groomats in via andra plattformar, där det har glamoriserats och där det inte framgår från början att det handlar om sexköp.

Gabriella Kärnekull Wolfe var 15 år när hon sålde sex första gången. Hon var sårbar efter tidigare övergrepp, och hade haft kontakt med en man på nätet en längre tid. Han verkade bry sig om henne och vann hennes förtroende.

– Där var ingen ersättning involverad, men till följd av den relationen vandes jag vid att träffa okända män och genomföra sexuella handlingar som jag inte ville vara med om, vilket gjorde att jag började sälja sex väldigt snart därpå.

Aven här ser hon paralleller med sugardejtingen.

– Skillnaden med sugardejting jämfört med annan prostitution är att det är mer av en relation, vilket ger en större maktobalans. Det blir som en kompis och inte någon man bara träffar för sex. Lite så uppfattade jag de sexköpare som jag träffade på först, och som jag hade haft kontakt med på nätet.

Att sugardejting påminner om en relation kan snabba på den gränsförskjutning som ofta sker i prostitution, menar Gabriella Kärnekull Wolfe. När man väl har gått på en middag blir det kanske inte så stor grej att sova i samma hotellrum, och så blir det något annat än vad man egentligen hade tänkt sig.

Hon fattade själv inget medvetet beslut att börja sälja sex. Ändå blev det så.

– Det som fick mig att sälja sex första gången var att någon erbjöd mig pengar, konstaterar hon krasst.

HON SKULLE ÖNSKA att alla som jobbar med barn och unga blev bättre på att ställa frågor. Och att frågorna ställs till alla, inte bara vid misstanke. I den nyligen släppta rapporten ”Ingen hörde ropen på hjälp”, som bygger på enkätsvar från över 200 utsatta och är gjord av #InteDinHora i samarbete med Ellencentret och Childro, nämner flera av de svarande just att de hade velat att vuxna hade ställt frågor om kommersiell sexuell exploatering.

– Många unga förstår nog inte ens att det är något att berätta, säger Gabriella Kärnekull Wolfe.

Hon vill också att man ser mer till de bakomliggande orsakerna, vad det är som har gjort att de utsatta har hamnat i den utsatta situationen.

– Man säger åt föräldrarna att stänga av wifi och ta mobilen, men missar att hantera det bakomliggande, säger hon och räknar upp exempel:

– Sexuella övergrepp, ekonomisk utsatthet, ▶

Gabriella
Kärnekull
Wolfe

ÅLDER: 22 år.
GÖR: Studerar till psykolog och driver nätverket #InteDinHora.

De som arbetar med barn och unga måste bli bättre på att ställa frågor, säger Gabriella.

” Det som fick mig att sälja sex första gången var att någon erbjöd mig pengar. ”

Gabriella önskar att människor i hennes omgivning hade reagerat tidigare.

- ▶ missbruk, mobbning, hbtqi – att man tillhör en marginaliserad grupp.

VID SIDAN AV DEN stöttande verksamheten bedriver #InteDinHora opinionsarbete. Bland annat jobbar de för att samhället tydligare ska bemöta de utsatta som de brottsoffer de är. I rapporten uppgav bara 12 procent av de svarande att de hade blivit bemötta som brottsoffer, i bemärkelsen att skulden, ansvaret och de negativa konsekvenserna för handlingen i huvudsak lades på förövaren, att brotten polisanmälades och att barnet skyddades från fortsatta övergrepp.

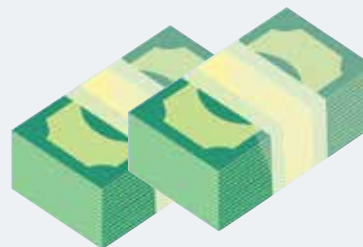
Gabriella Kärnekull Wolfes egen upplevelse är att ansvaret alltför mycket lades på henne själv. Att fokus lades på hur hon kunde hantera sin ångestproblematik.

– Det är lätt att det ses som att ungdomen har ett destruktivt beteende, en form av självskadebeteende. Men skulden och skammen ska läggas där den hör hemma. Det är inte ett självskadebeteende, det är ju inte barnet som begår övergrepp på sig själv, man får inte osynliggöra förövaren i det här.

” Skulden och skammen ska läggas där den hör hemma. ”

Hon säger att hon önskar att människor i hennes omgivning hade reagerat tidigare, och att socialtjänsten hade gått in snabbare med sina insatser. Men när insatserna väl sattes in fungerade det bra, tycker hon.

För Gabriella var det viktigt att få bo kvar hemma och gå i sin vanliga skola, och socialtjänsten lyssnade på vad hon och familjen behövde för att det skulle fungera. En viktig del var att hon fick en kontaktperson som var med henne 35 timmar i veckan, vilket gjorde att Gabriella inte kunde initiera kontakt med sexköpare, och att de inte heller kunde kontakta henne.

Litet HVB i Mora

Tjejer och unga kvinnor 16-24 år

Utredning och behandling

KBT och DBT-färdighetsträning

Vaken nattpersonal

Psykiater, psykolog och sjuksköterska

Socionomer, arbetsterapeut och behandlingsassistenter

www.behandlingshemmetnyckeln.se

johan.krumlinde@siljansnyckeln.se

– Jag tyckte väldigt mycket om min kontaktperson, så jag ville vara med henne. Det är viktigt att det matchar.

IDAG ÄR Gabriella Kärnekull Wolfe 22 år. Hon läser psykologprogrammet på Stockholms universitet och skriver en bok som snart är klar. Hon fortsätter också att engagera sig i nätverket #InteDinHora som hon startade 2017 tillsammans med vännen Amanda.

Och precis som många andra som möter utsatta barn och unga ser hon riskerna som pandemins konsekvenser innebär. Hon är inte förvånad över att socialsekreterare som jobbar uppsökande mot barn och unga vittnar om gymnasieelever som under 2020 har tagit steget in i sugardejting.

– Det är en naturlig konsekvens av att unga är mer hemma. Och många unga kan ha förlorat ett deltidsjobb, eller har föräldrar som har förlorat jobbet, så att man har behov av pengar. Och att man är isolerad gör att man dessutom har större behov av kontakter. Det finns flera saker som pandemin bidrar till, som gör att sugardejtingen ökar. ◀

Orion i Orsa HVB

Killar mellan 12 år och 20 år

Neuropsykiatriska funktionshinder

Socialt dysfunktionell situation

Utredning och behandling

Litet HVB i Orsa

KBT, MI, ART och lågaffektivt bemötande

Personal dygnet runt

Tillgång till psykiatriker, psykolog, socionom

Arbetsterapeut och sjuksköterska

www.orionorsa.com

joel.andersson@orionorsa.se

Hur arbetar ni med den här frågan?

PETRA MALMSTRÖM
Socionom på Mikamottagningen i Göteborg.

KATARIINA KLOSTERGARD
Socionom på Evonhuset i Malmö.

- **VI HAR SETT OCH** hört att det är många unga personer som hamnar i sugardejting och det vi har gjort är bland annat att vi har haft ett samverkansmöte med polisen för att uppmärksamma dem på hur det ser ut. De jobbar ju främst med förövarperspektivet, men kan också hjälpa till med att hänvisa personer som utsatts för övergrepp till oss.

- Vi håller också på att göra upp rutiner, bland annat handlar det om att de barn och unga som har utsatts för det här ska ses som brottsutsatta och att det är som brottsutsatta de ska få stöd. Sedan är det förstås individuellt vilket stöd som behövs.

• **Vad gör ni för att öka kunskapen om sugardejting?**

- Vi lyfter fram sugardejting i alla föreläsningar som vi håller, bland annat för grundskolor och elevhälsoteam. Vi har dessutom gått ut med information på Göteborg stads intranät, där vi har skrivit specifikt om sugardejting och lagt fokus på att barnen är brottsutsatta. Vi vill uppmärksamma alla professioner som möter barn och unga på att det är ett jätteallvarligt brott och en stor utsatthet som man ska ta på allvar. Vi uppmanar också att våga fråga och prata om det, och informerar om vilka tecken man kan hålla utkik efter.

- Vi från Mikamottagningen sitter också med i referensgruppen i ett forskningsprojekt på Örebro universitet om sugardejting, vilket är ett jättebra sätt att hålla sig uppdaterad och samtidigt bidra med den kunskap vi har. (Läs mer om forskningsprojektet på sidan 25.)

- **VI HAR INTE KOMMIT I** kontakt med så många i den målgruppen än, men när vi gör det erbjuder vi precis samma insatser som för alla andra, det vill säga samtal och olika typer av praktiskt stöd. Jag tror att ungdomar möter sugardejting mer än vad vi vet. Vi märker också att det finns ett större intresse kring ämnet på konferenser och i olika samverkansgrupper. För fyra år sedan tyckte jag mig inte se så mycket av den här problematiken i verksamheten så något har ju hänt kring den här frågan de senaste åren.

• **Vad gör ni för att öka kunskapen om sugardejting?**

- Vi försöker delta på olika konferenser där ämnet lyfts. Vi pratar även med elever och skolpersonal, och berör det på våra föreläsningar. Sammantaget handlar det om att börja uppmärksamma frågan och prata om vad det egentligen handlar om samt hitta metoder för att förebygga, så att våra unga inte utnyttjas på de här sidorna.

- En annan sak som är viktig att lyfta är kraven och förväntningarna som unga idag har på sig. Vi möter en del unga som har erfarenhet av att sälja sex som beskriver behovet av att kunna köpa smink, fina väskor och liknande, och krav på att man ska se ut på ett visst sätt, det leder ibland till att en del gör kroppskorrigeringar som man behöver pengar till. Man behöver se på alla bakomliggande orsaker till att unga träder in i den världen där sex mot ersättning förekommer.

»Det är viktigt att lyfta kraven och förväntningarna som unga idag har på sig.«

EVA NORLIN

Regionkoordinator mot prostitution och människohandel i Region nord.

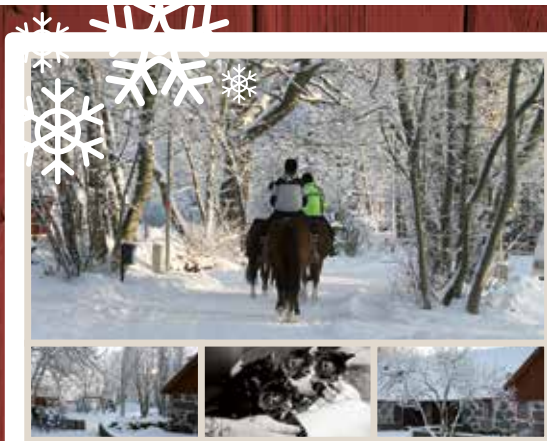
– **VI HAR KARTLAGT** fenomenet i Umeå men saknar, enligt vad jag har fått till svar, polis med behörighet att arbeta uppsökande operativt mot minderåriga på nätet. Kartläggningen visade att ett 60-tal Umeåbor, framförallt unga kvinnor, har registrerat sig på den sugardejtingsajt som vi granskade – så jag kan konstatera att fenomenet finns här, men vi jobbar inte mot det. NOA (polisens nationella operativa avdelning) har lovat länge att vi ska få poliser som är behöriga att arbeta med det här, men ännu har vi inget hört om att det är klart.

– Både unga män och äldre män registrerar sig på de här sidorna. Jag tänker att det är det vi behöver komma åt, för det kommer alltid finnas sårbara personer som har en

utsatt situation och därmed riskerar att utsättas för övergrepp. I vår kartläggning såg vi också att över 1 000 män i Västerbotten hade registrerat sig på en öppen eskortsida. De hade alltså registrerat sig för att begå ett sexualbrott!

– Vi har en generation unga där det är ganska normaliserat att dela bilder och filmer på sig själv. Jag är glad att jag inte är 16 år och upptäcker att det går att tjäna flera tusen på att lägga upp bilder på mig själv, utifrån att män efterfrågar det. När jag är ute bland ungdomar vågar jag knappt prata om hur mycket pengar det kan handla om, av rädsla att någon bara ska lyssna på det och inte på min problematisering kring ämnet.

»Vi har en generation unga där det är ganska normaliserat att dela bilder och filmer på sig själv.«

En chans för familjen

Grödbygården ligger i nordöstra Skåne, i en by omgiven av hav, sjöar och bokskogar. I frisk miljö skapar vi förutsättningar att ta fatt i den utvecklingssträd som slagit knut baserat på vår långa erfarenhet och unika kompetens. Genom behandling hjälper vi barn och föräldrar till trygga relationer. I utredningsuppdrag vägleder våra noggranna observationer till val av insatser.

Vill du veta mer? Ring 0456-229 41 eller besök www.grodbbygarden.se

 Grödbygården
EN KUPAD HAND FÖR LIVET

Utredning – Behandling – Akut

Vi är ett HVB-hem för familjer sedan 1986. Vi erbjuder en trygg och utvecklingsstimulerande miljö för både barn och vuxna. Och har så gjort i över 30 år men vi är inte nöjda med det utan jobbar hårt för att fortsätta utvecklas!

Nanolfsvillan är beläget centralt i Finspång och har plats för 8 familjer som bor i egna lägenheter. Vi arbetar såväl med traditionella behandlingsplaceringar, utredningar som med kortare, flexibla placeringar.

Vi har idag ramavtal med 191 kommuner.

Besök www.nanolfsvillan.se eller ring oss på 0122-159 89 så berättar vi mer.

www.nanolfsvillan.se • tel. 0122-159 89

Så gjorde vi
FÖR ATT
SKAPA
TRYGGHET
PÅ JOBBET

Manilla Pettersson, coach, frivården:
”Förutsägbarheten och tryggheten är
avgörande för om en person vill vara
kvar på en arbetsplats eller inte.”

AV JENNIE AQUILONIUS

Manilla Petterssons jobb är att stötta sina medarbetare i deras yrkesroll.

Socialtjänsten har länge brottats med en svår arbetsmiljö präglad av stor arbetsbelastning och hög personalomsättning. Vi minns till exempel debatten när nyexaminerade socio-nomer utan erfarenhet sattes på svåra barnavårdsärenden utan handledning. Många försök har gjorts för att skapa hållbara strukturer i arbetet men problem kvarstår. Kanske kan socialtjänsten lära av den struktur som Kriminalvården byggt upp kring arbetsmetoden Krimstics?

MALIN ISAKSSON JOBBAR med kompetensutveckling inom Kriminalvården. Hon berättar att myndigheten använder en struktur med coacher och handledning för de medarbetare som arbetar med metoden.

– Ett system där personalen får upprätthålla och utveckla sin kompetens genom handledning påverkar arbetsmiljön positivt. Det gör att du som medarbetare får bekräftat att du jobbar på rätt sätt och vet vad du ska göra för att utvecklas vidare. Det skapar förutsägbarhet och trygghet i arbetet, säger Malin Isaksson.

När medarbetarna känner att de behärskar sina arbetsuppgifter och får stöd blir det även lättare att hantera en hög arbetsbelastning.

– Systemet kan också bidra till att minska personalomsättningen. Det blir mer attraktivt att arbeta på en arbets-

plats där medarbetarna upplever att de utvecklas, säger Malin Isaksson.

MANILLA PETERSSON är handledare och Krimstics-coach inom frivården i Göteborg. Hennes jobb är att stötta sina medarbetare i deras yrkesroll. Hon arbetar framför allt på tre plan: månadsmöten, individuell återkoppling och terminsavstämningar.

Månadsmötena sker i grupp och följer fyra faser. Varje möte börjar med en inledning som klargör vad mötet handlar om. Sedan följer en återblick där deltagarna repeterar eller förtydligar saker som togs upp på förra mötet och går igenom hemuppgifter. Varje möte har ett tema, till exempel en viss intervention, strategi eller förhållningssätt.

Då håller Manilla Pettersson en föreläsning eller låter deltagarna göra gruppövningar, diskutera eller utbyta erfarenheter.

HON BERÄTTAR ATT kollegorna upplever att de under månadsmötena blir påmind om kunskap de tagit till sig. Men många menar att erfarenhetsutbytet är viktigast.

– De uppskattar att höra att andra också stöter på samma problem som de själva, och framför allt att få tips om hur man tar sig över det, samt att ta del av erfarenheter där det har gått som planerat. En person sade att hon tycker att det är en så skön attityd på månadsmötena, eftersom de kan prata om jobbiga saker på ett konstruktivt sätt.

Mötet har ett tydligt avslut där ▶

Malin Isaksson

Erfarenhetsutbytet är viktigast under månadsmötena.

NYCKELORD

- Regelbunden handledning
- Tydlig struktur

En tydlig summering där deltagarna får reflektera över vad som kan hjälpa dem i arbetet, avslutar varje möte.

- ▶ Manilla Pettersson och deltagarna summerar vad de gått igenom. De fokuserar på vad som kan vara hjälpsamt i arbetet och varje medarbetare får svara på frågan "Vad tar jag med mig från i dag?"

TVÅ GÅNGER OM ÅRET har Manilla Pettersson också individuell återkoppling med personalen. Då lyssnar de på en bandinspelning av ett av medarbetarens klientsamtal. Den anställde förbereder sig genom att reflektera kring vad som blev bra i samtalet samt vad hen skulle ha velat göra annorlunda.

Manilla Pettersson kommer med muntlig och skriftlig återkoppling kring samtalets struktur och handläggarens färdigheter. Hon berättar vad som var bra och varför det var bra. Ibland kommer hon med råd om hur personen kan ta steg framåt.

När hon frågar sina kollegor vad de tycker om återkopplingen svarar många att det är fantastiskt att få sitta ner en timme och prata om sitt jobb. Ofta är de anställda ensamma i sitt arbete. Men nu

” När min roll är tydlig vet jag också varför jag gör som jag gör och vad det får för resultat. ”

finns någon annan med och ger feedback, framför allt på det som fungerar.

– Många berättar att de känner sig lyfta och stärkta efteråt. Jag minns första gången jag själv hade ett sådant samtal för fem år sedan. Jag var typ i chock, så glad var jag. Jag kände mig stolt och tänkte 'Oj, jag är faktiskt bra på det jag gör!'.

Efter ett tag, fortsätter hon, lär sig medarbetarna att bekräfta sig själva på samma sätt.

MANILLA PETERSSON TRÄFFAR

också de anställda två gånger per år för terminsavstämning. Medarbetaren förbereder sig genom att fundera över hur terminen varit utifrån de mål som personen satt tidigare samt vad hen vill uppnå nästa termin och hur coachen kan hjälpa till. Manilla Pettersson kommer med återkoppling på medarbetarens arbete under terminen och råd inför framtiden.

Den tydliga strukturen med regelbunden handledning, berättar Manilla Pettersson, gör arbetet förutsägbart på alla plan, vilket skapar trygghet. Det blir tydligt för medarbetarna vad deras uppdrag är och vilka förväntningar som finns på dem från chefer, kollegor och klienter.

– Det gör att man känner sig professionell. När min roll är tydlig vet jag också varför jag gör som jag gör och vad det får för resultat.

På frivården i Göteborg finns också

en lokal rutin för inskolning av all ny personal. Den nyanställda får en handledare och en fadder. Som handledare har Manilla Pettersson ett övergripande ansvar för att nya medarbetare ska få kunskap om vad det innebär att arbeta inom verksamheten, till exempel vem man ska vända sig till vid hot och våld samt vad barnperspektivet innebär.

Under de första tre månaderna har hon möte med den nyanställda en gång i veckan. De fokuserar framför allt på medarbetarens funderingar och behov. De följer också en checklista som bland annat innehåller vilken information den nyanställda ska få från den personalansvarige och av sin chef samt vilka olika arbetsgrupper som finns och vad de gör.

FADDERN INGÅR I samma arbetsgrupp som den nyanställda och ska helst sitta i närheten så att det blir lätt att ställa frågor. Fadderns uppgift är att lära sin nya kollega det klientnära arbetet och berätta detaljer om hur arbetsplatsen fungerar, som var man värmer sin lunch.

Handledare, fadder och nyanställd har också gemensamma uppföljningar. Hur ofta avstämningarna sker varierar. I förra veckan bokade Manilla Pettersson till exempel möten med en nyanställd och dennes fadder en gång varannan vecka under den första månaden. En gång i månaden träffar de tre gemensamt den nya medarbetarens chef.

Målet med de täta uppföljningarna är att det ska bli tydligt vilka förväntningar som finns på den nyanställda och ge personen stöd i det. Då blir arbetet förutsägbart och personen känner sig trygg och sedd, förklarar Manilla Petersson. Ofta hör hon av sig redan innan personen har börjat och berättar hur den första arbetsdagen ska se ut.

– Jag tror att förutsägbarheten och tryggheten är avgörande för om en person vill vara kvar på en arbetsplats eller inte. Människor kan stå ut med ett hårt arbetstryck när de har en branschgemenskap och känner att de har stöd. Tryggheten i att inte stå ensam när det blåser är ovärderlig, säger hon.

SKULLE SYSTEMET MED handledning av coacher och introduktion för nyanställda kunna vara användbar även inom andra människovårdande yrken, som till exempel socialtjänsten? Ja, det tror Malin Isaksson.

– Att medarbetare får lyssna på hur andra gör, själva formulera hur de gör och får återkoppling på sin insats stärker deras kompetens och de blir allt bättre på sitt jobb, säger hon.

Faddrar och handledare gör också att det går snabbare för nyanställda att komma in i arbetssättet.

– När kollegorna vet precis hur de ska jobba, och det finns en samsyn kring arbetssättet på arbetsplatsen, blir det tydligt vad den nyanställda ska göra, säger Malin Isaksson. ◀

Så skapar vi trygghet på jobbet

- En tydlig struktur med regelbunden handledning för alla medarbetare som jobbar med Krimstics. Det sker genom månadsmöten, individuell återkoppling två gånger per år och terminsavstämningar två gånger per år.
- Handledningen sker både individuellt och i grupp.
- Alla nya medarbetare får tillgång till både en handledare och en fadder. Handledaren ger övergripande information medan faddern stöttar i det klientnära arbetet och hjälper nykomlingen att hitta in i arbetsplatskulturen.

3

nivåer för handledning: månadsmöten, individuell återkoppling och terminsavslutning.

4

faser har månadsmötena: inledning, återblick, tema och avslut.

3

månader, så länge skolas nya medarbetare in.

1

gång i veckan träffar handledaren nya medarbetare för uppföljningssamtal.

IVO SYNAR TILLSYNS- ARBETET

SVT:s granskning om HVB-hemmen
sätter IVO i blyxtbelysning.

Generaldirektören Sofia Wallström
poängterar att vi måste ta fasta på hur
de boende upplever verksamheten.

AV TIM ANDERSSON FOTO JANN LIPKA

Sofia Wallström kommer lite sent och måste gå lite tidigt.

Det är bråda dagar på Inspektionen för vård och omsorg – sällan har väl myndigheten varit så i samhällsdebattens brinnande centrum som nu.

Hon dyker upp som från ingenstans i den ödsliga lokalen. Heltäckningsmatta, en rad dörrar till konferensrum med namn som "Änkehuset" och "Fattigstugan". Vi sätter oss i "Lasarettet", och det är kanske en passande inramning. Sofia Wallström hade bara hunnit leda IVO ett drygt halvår när coronapandemin slog till och sjukvården kom på allas läppar.

Sedan IVO:s granskning av vården på äldreboendena, som nyligen resulterade i stark kritik mot landets regioner, har också Sofia Wallström hamnat i det mediala rampljuset. Så hur upplever hon det, efter nästan trettio år i statens lite undanskymda tjänst?

– Även om det kan få effekter på mig personligen så kopplar jag det mer till den funktion jag har, det ämbete jag har på IVO. Det kan mötas

med intresse, det kan mötas med frågor.

Intresse och frågor, alltså. Frågorna har inte saknats. Just den här dagen rapporterar medierna om kritik från elva regioner mot IVO. Man tycker att myndighetens rapport är orättvis och onyanserad, och att den drar generaliserande slutsatser utifrån ett begränsat urval av journaler och intervjuer.

Sofia Wallström avfärdar kritiken: Visst, den specifika journalgranskningen är gjord utifrån ett begränsat urval, men totalt är underlaget till IVO:s rapport väldigt stort, säger hon. Det rör sig om 350 intervjuer, som täcker alla äldreboende.

– Resultatet är tydligt. Lägstnivån får inte vara hur låg som helst, ens i en pandemi.

SOFIA WALLSTRÖM KONSTATERAR att IVO inte riktat några beslut till enskilda yrkesgrupper eller enskilda individer i den här frågan. Vad gäller till exempel kommunens biståndshandläggare och deras ansvar för missförhållandena, svarar hon därför bara att kritiken riktar sig mot den övergripande nivån i regionerna. Däremot säger hon att det generellt finns "en kraftig corona-effekt" i de verksamhetsområden där socionomer arbetar, och det gäller inte minst socialtjänsten.

– Vi har en massiv ökning av antalet beslut som inte har kunnat verkställas. Det vill säga: du har fått rätt till en insats, så du har fått ett beslut på det, en plats på ett boende eller på daglig verksamhet eller någon annan typ av hjälp som du behöver, men insatsen genomförs inte.

Vad får det för konsekvenser?

– Vi kan komma att få se olika typer av missförhållanden, i alla ålderskategorier och i grupper med olika typer av behov. Det kan handla om

Sofia Wallström

GÖR: Generaldirektör för Inspektionen för vård och omsorg.

ÅLDER: 51.

FAMILJ: Man och tre barn.

BOR: I Enköping.

BAKGRUND: Sofia Wallström är utbildad jurist och har jobbat inom staten sedan tidigt 90-tal. Innan hon började på IVO 2019 var hon generaldirektör för Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV). Hon har haft flera uppdrag som särskild utredare, bland annat för Läkemedels- och apoteksutredningen 2011–2013, för Kunskapsstödsutredningen 2015–2017, och för Utredningen om offentlig-privat samverkan 2018–2020.

“Det är klart att jag kan bli personligt berörd i mitt arbete, jag är inte mer än människa”, säger Sofia Wallström.

” Ett fall är ett fall för mycket om man inte får det stöd och den hjälp man behöver. ”

- ▶ missbruk, våld i nära relationer, men också ökad psykisk ohälsa.

Vid ett tillfälle, innan Sofia Wallström ännu har kommit, bryts lugnet och tystnaden här inne på myndigheten. Det är en äldre man som kommer in och talar upprört med de två personerna i receptionen.

Han behöver hjälp med något, men det är länge oklart vad. "Handläggare är icke människor!" fräser han, och det fortsätter med "... katastrof efter katastrof ..." och "... jag har försökt alla demokratiska medel ...". Han vill att man från myndigheten ska ringa upp handläggarna.

Receptionisterna svarar artigt.

– Vi är inga poliser, det är inte så att vi bara ringer upp dem och säger att så här kan ni inte göra. Vi kan utreda, men inte bara ringa upp.

Sofia Wallström berättar att det är många som kontaktar IVO med klagomål och anmälningar nu, men också med tips. Vid sidan av de vanliga kanalerna har man under pandemin upprättat en digital tipsfunktion. Där kan den som sett något illavarslande höra av sig, också anonymt. Det har redan strömmat in 20 000 tips.

TIPSFUNKTIONEN ÄR ETT exempel på hur pandemin tvingat IVO att arbeta på nya sätt. Ett annat exempel är att man, av smittskäl, dragit ned rejält på platsbesöken.

Kan inte det här leda till en "inspektions-skuld", motsvarande den "vårdskuld" som man talar om i sjukvården?

– Det är en jätteintressant fråga, en som vi funderar en hel del på. Men jag skulle snarare beskriva det så att vi behöver göra en riskbaserad prioritering. Det betyder att vi åker på de främsta

problemen, och kanske lämnar de lite mindre allvarliga problemen åt sidan, eller skjuter på dem.

FÖRUTOM CORONAPANDEMIN finns det en annan samhällsdebatt som just nu sätter IVO i blyxtbelysning. Det handlar om HVB-hemmen. SVT:s granskning nyligen visade att våld och kränkningar förekommer på 27 av 50 granskade hem, och frihetsbegränsningar på 26 av dem.

– En förklaring är att det saknas kompetens när det gäller kunskap och förståelse för hur regleringen ser ut och det ansvar man har när man bedriver den här typen av verksamhet.

Vad den här inkompetensen beror på vet inte Sofia Wallström.

– Jag kan bara konstatera att kommunerna kämpar med bemanningen.

Får barnen på HVB-hemmen tillräckligt med stöd från Socialtjänsten?

– Så här: Många verksamheter fungerar väldigt bra. Men det räcker inte. Ett fall är ett fall för mycket om man inte får det stöd och den hjälp man behöver.

Mot 22 av hemmen som SVT granskat har IVO återkommande riktat kritik. Trots det fortsätter alltså problemen. Så varför stänger inte IVO helt enkelt igen dem?

Sofia Wallström svarar att IVO alltid börjar med dialog, och att en succesiv utveckling av hårdare verktyg sedan följer. Men i samma andetag konstaterar hon att det inte räcker som förklaring – myndigheten måste göra mer och vara snabbare.

– Vi behöver vara mer systematiska i att väga in dem som bor på boendena, deras perspektiv, deras upplevelser av verksamheten. Det här är ▶

” Det är patienten eller brukaren som ska vara i centrum. Men det är inte alltid så. ”

► någonting som vi har ett väldigt stort fokus på nu, inom flera områden, och något som jag ser också som en viktig sak för IVO att komma längre i.

Varför har ni inte varit tillräckligt bra på att lyssna till de boende tidigare?

– Jag kan egentligen bara överblicka den tid som jag har varit på IVO, och jag skulle se det som en utvecklingsprocess där tillkortakommanden i vårt sätt att arbeta har kommit fram allt tydligare, och då sätter det krav på oss att vidta åtgärder.

FÖR ATT FÖRBÄTTRA situationen framåt växlar IVO nu upp tillsynsarbetet. Samtidigt utvecklar man nya metoder för att bättre följa upp myndighetens beslut. Pandemin har skyndat på digitaliseringen av IVO.

Enligt Sofia Wallström är systematisk dataanalys en förutsättning för att kunna hantera det enorma uppdrag som myndigheten har och, framför allt, att få överblick över den totala bilden. De stora riskerna och bristerna i vården, omsorgen och socialtjänsten ligger nämligen inte i enskildheter, utan i själva systemen, menar Sofia Wallström. Hon talar om ”organisatoriska mellanrum” och ”stuprörsproblematik”.

– Som brukare eller patient ramlar du mellan stolarna, får vänta onödigt länge på vård och insatser. Ingen samordnar åt dig, du kanske får samordna själv. Du får liksom se till att hela vårdkedjan eller omsorgssystemet hänger ihop.

Det här kan man inte lasta en enskild person eller enhet för, det är snarare en fråga om hur alla enheterna fungerar tillsammans.

Varför har det blivit så här då? Sofia Wallström nämner några olika förklaringar. Tilltagande teknisk och medicinsk komplexitet. Valfrihetsreformer med ökat antal aktörer som följd.

– Men det handlar också om något annat, om perspektiv, attityder – sätter man personen i centrum, eller har man fokus på sin egen verksamhet? Där är lagstiftningen tydlig: det är patienten eller brukaren som ska vara i centrum, men det är inte alltid vi ser att det är på det viset.

HÄR HAR VI DET IGEN: brukarperspektivet.

Personliga frågor glider Sofia Wallström undan, för att på något sätt ännu en gång landa i detta brukarperspektiv. Men kanske är det samtidigt just här som man till sist hittar någonting av privatpersonen Sofia Wallström bakom den erfarna byråkraten.

Efter den omtalade presskonferensen om coronavården inom äldreomsorgen sent i november konstaterade politiska kommentatorer att det inte gick att undgå skärpan i hennes röst, och att uttalandet om att situationen var ”oacceptabel” var ovanligt hårt för att vara myndighets-svenska.

– Det är klart att jag kan bli personligt berörd i mitt arbete, jag är inte mer än människa, säger hon. ◀

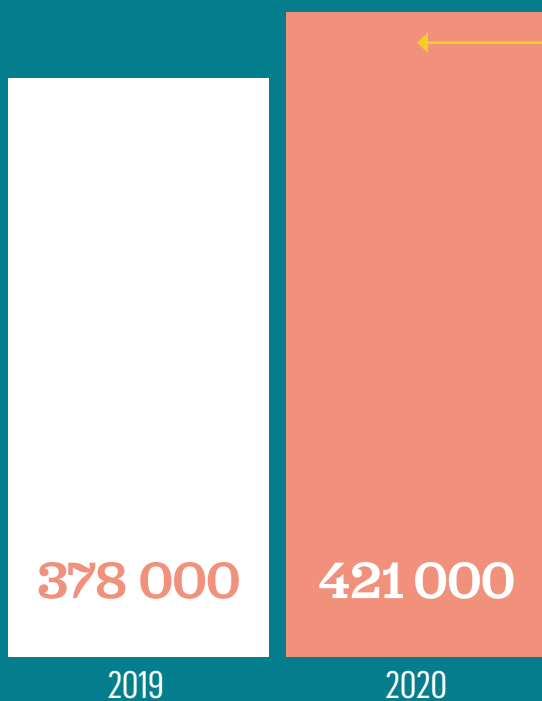
Skärpan i Sofia Wallströms röst har inte undgått någon.

ALLT FLER

Arbetslösheten ökar 2020 jämfört med 2019, visar Statistiska centralbyråns siffror. Arbetslösheten kommer att toppa första kvartalet 2021, rapporterar Konjunkturinstitutet.

AV LENA ENGELMARK

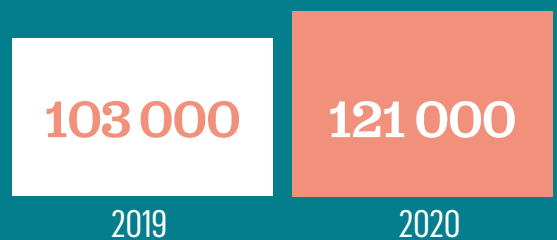
ANTAL ARBETSLÖSA,
15–74 ÅR, NOVEMBER

Siffrorna visar en ökning med

0,9%
från 2019

ANTAL LÅNGTIDS-
ARBETSLÖSA,
15–74 ÅR, NOVEMBER

UTAN JOBB

ANDEL ARBETSLÖSA
UNGDOMAR 15-24 ÅR,
NOVEMBER

17,9% 19,9%

2019

2020

KONJUNKTUR- INSTITUTETS PROGNOSS:

- ▶ Arbetslösheten kommer att bli som högst första kvartalet 2021. Sysselsättningen kommer att gå ner i kontaktnära tjänster som till exempel hotell och restaurang.
- ▶ Under andra kvartalet antas däremot sysselsättningen öka i takt med att smittspridningen bedarrar. Då kommer vi att återgå till mer normala beteenden, rapporterar Konjunkturinstitutet.

EN KVÄLL PÅ FÄLTET

Problemen i utsatta områden är ofta kopplade till fattigdom. Fältassistenterna når framgång genom att skapa goda relationer.

FOTO & TEXT SAMUEL UNÉUS

19.35

Samling

Spånga/Tensta. Deltagarna på fredagskvällens möte ska strax ge sig ut. Ungdomsjouren, ordningsvakter, fältassistenter och två brandmän delar lägesrapport inför kvällen. Var är det oroligt, vilka fokusområden ska vi sikta in oss på ikväll? Den senaste tiden har det varit några personrån i Spånga som sticker ut. Ett annat problem just nu är att ungdomar skapar oro kring busskurer. Fyrverkerier har skickats iväg i olika syften och unga använder dem vårdlöst.

19:37

Deltagare

- Kista brandstation
- Ungdomsjouren – uppsökande socialsekreterare
- Ordningsvakter från Stockholms stad, mobila ordningsvakter
- Fältassistenter

19.46
Kvällsordning

En ordningsvakt tar anteckningar från de andra enheterna för att minnas var fokus ska ligga under kvällen.

20:00

Fältassistenterna går igenom kvällen

Från vänster: Abdirahman, Rabab, Nathnael

Vad har hänt i veckan?

– Vi har fått kännedom om personrån. Det är ovanligt och det har vi lagt extra krut på.

Vad sticker ut?

– Personrån. Det gör dom vanligen inte. Den här veckan har det varit bråk på skolor, det är något som sticker ut.

Vi jobbar alltid förebyggande, men också med att få vara den trygga vuxna i sammanhanget. Någon som ungdomarna kan prata med.

Vad är otryggt?

– Det är otryggt i Spånga, ungdomsrån, fyrverkerier. Där har vi varit mycket just för att vara den trygga, den äldre.

– Tensta-Hjulsta är tryggare just nu. Spånga sticker ut den-

na veckan. Det är annorlunda jämfört med hur det har varit förut.

Vad är ni mest oroliga för när ni jobbar?

– Vi känner ingen oro utan jobbar relationsskapande, människor som uppfattas som otrygga blir då trygga. När man har en relation kan en person som uppfattas farlig, visa sig inte vara så farlig längre.

Tack för
att du tar
ansvar!

20:14

Genomgång av schemat

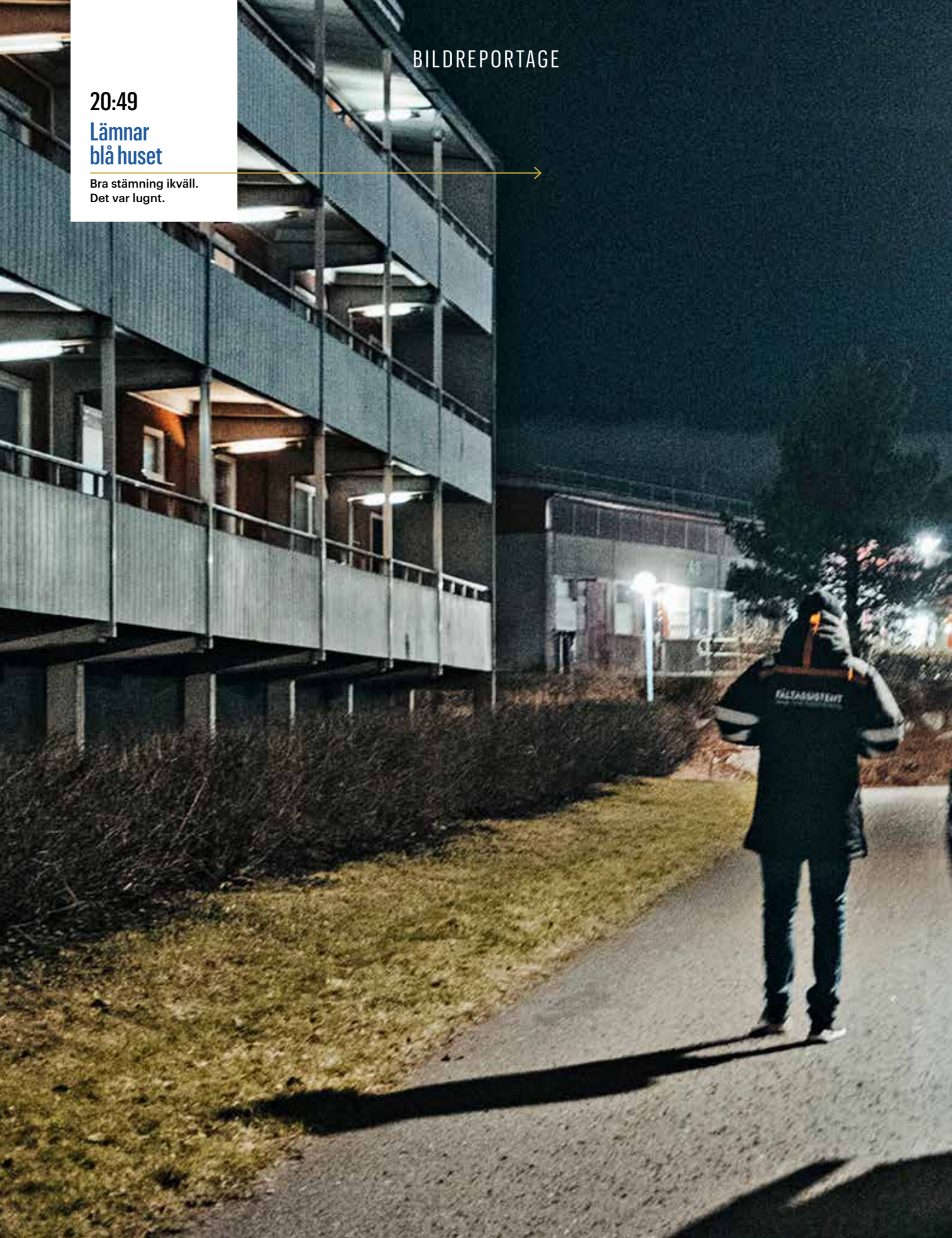
Ett tydligt schema för alla som jobbar på kontoret underlättar. Dagarna är uppdelade i två pass, ett dags- och ett kvällspass.

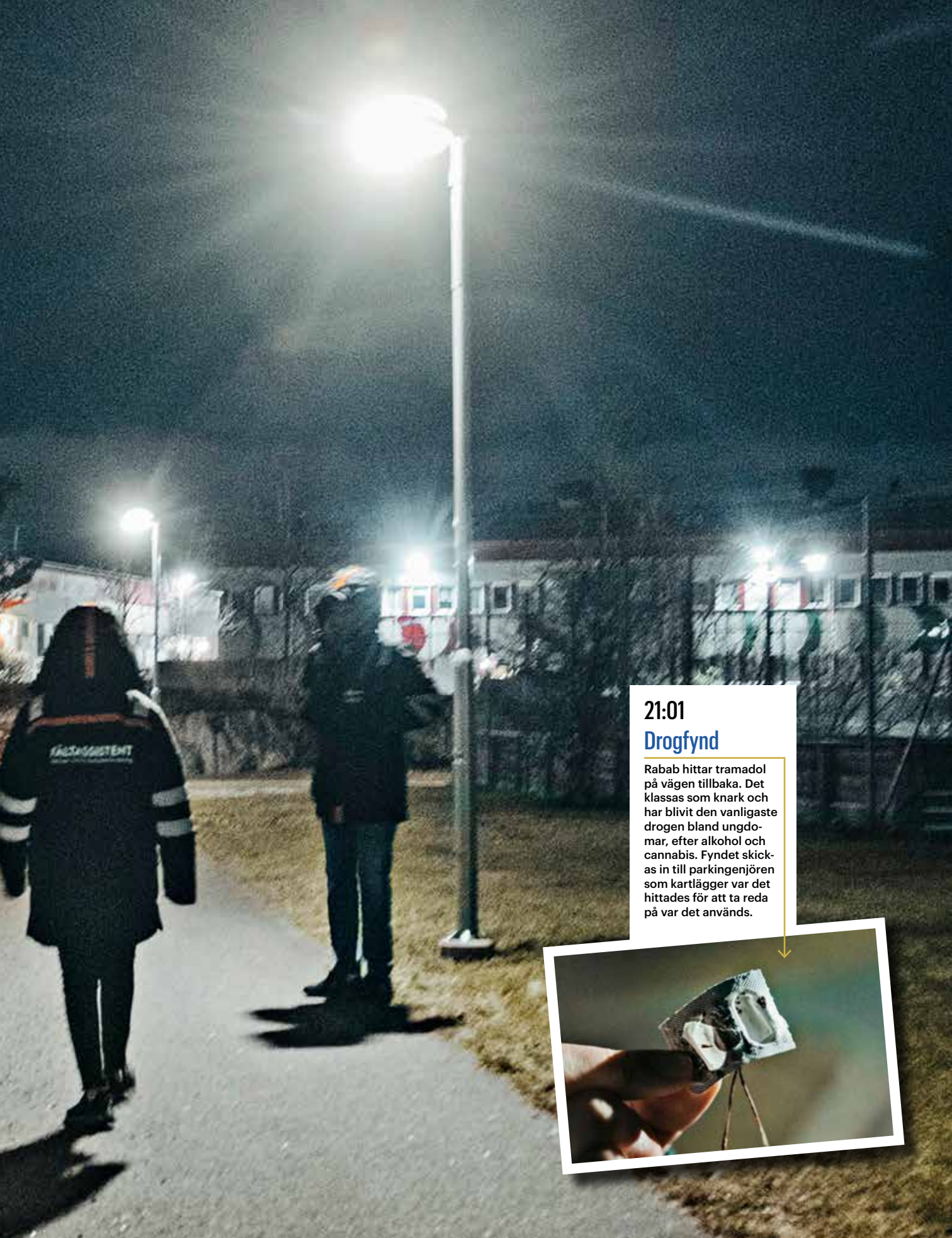

20:49

Lämnar
blå huset

Bra stämning ikväll.
Det var lugnt.

21:01

Drogfynd

Rabab hittar tramadol på vägen tillbaka. Det klassas som knark och har blivit den vanligaste drogen bland ungdomar, efter alkohol och cannabis. Fyndet skickas in till parkingenjören som kartlägger var det hittades för att ta reda på var det används.

22:08

Hemgång

Rabab slår följe med en kille från ungdomsgården.

– Det är rätt ofta vi ställer upp och hjälper unga hem. Känner sig ungdomar otrygga så kan vi följa dem. Antingen personligen eller via telefon.

22:23

Grottans fritidsgård

Alex, boxningsstjärna med 6 SM-guld, berättar om fältarna:

– Fältassistenterna är fantastiska, dom gör ett strålande jobb som besöker olika fritidsgårdar. Man kan inte önska en bättre förstärkning.

23:27

Skriver fältrapport

Nathnael, Abdirahman och Rabab avrundar och summerar hur kvällen varit.

Var det som ni förväntade er?

– Ja och nej. Inget pass är det andra likt. Man vet inte vad som väntar. Det kan komma saker flygande.

– Ikväll kändes det lugnt. På sistone har det varit lugnt och det ger oss mer tid att umgås med alla i området.

– Vi tror verkligen på att tidigt skapa kontakt med unga. Att dom får lära känna oss som den trygga vuxna. Någon som dom kan prata med.

– I dessa områden är problemen ofta starkt kopplade till ekonomi. Frågan kan vara så enkel som om det kommer att finnas mat på bordet. I andra fall handlar det om att ha råd med rätt kläder. Människor söker andra vägar för att få tillgång till det här.

– Medelinkomsten skiljer sig mellan Spånga och Tensta. Tensta avviker i inkomst och betyg. Det påverkar hur det ser ut på kvällarna. Människor har inte samma förutsättningar i Tensta som i Spånga.

Debatt

Om dokumentären

”Dicks rop på hjälp”:

Nu som då visas att otillbörliga förhållanden råder bakom stängda dörrar. 12 forskare reagerar:

Camilla Nordgren
Charlotte Petersson
Hanna Egard
Ida Runge
Ingrid Runesson
Kristofer Hansson
Madeleine Flink
Maria Norstedt
Matilda Svensson
Chowdhury
Oskar Krantz
Per Germundsson
Svante Lingärde

Universitetslärare
och forskare inom
funktionshinderområdet
vid Malmö universitet.

» EFTERFRÅGAS RÄTT KUNSKAP OCH KOMPETENS? «

Den 14 oktober sändes avsnittet ”Dicks rop på hjälp”, Uppdrag Granskning SVT, om två unga män med grav autism som lever ensamma och inlåsta i Sverige. Dokumentären skakar om. Dold filmning avslöjar anställd personals hot, våld och makt när männen inte uppför sig som önskat. Anhöriga och personal bekräftar situationen och har larmat. Flera fall och liknande boenden tydliggörs och ansvariga intervjuas och medger kännedom. Allt enligt en förlegad syn på människovärde, mänskliga rättigheter och pedagogik.

DET ÄR UPPRÖRANDE situationer som framträder och inte mycket tycks ha förändrats sedan anstalter som Vipeholm i Lund fanns. I Bommenels studie (2006) beskrivs hur livet tedde sig för de intagna. Gruppen utgjorde enligt den tidens synsätt en belastning för såväl anhöriga som samhället och lämnades för att glömmas bort. På Vipeholm kunde dessa personer, enligt såväl riksdag som forskare, ”nyttiggöras” genom att ingå i ett plågsamt och utdraget experiment, det internationellt kända Sockerförsöket. Experimentet

har nyligen varit föremål för radiodokumentärserien Vipeholmsanstalten (Sveriges Radio 2020) och har även beskrivits (Sydsvenskan, 26 oktober) av Fällman Andersson under titeln ”De sållades bort på Vipeholm – och slutade som nummerade hjärnor i en trälåda”.

Man kan tycka att vi borde veta bättre idag. Sverige har sedan år 2009 följt FN:s Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Detta innebär att staten därmed förbundit sig att främja, skydda och säkerställa full och lika tillgång till mänskliga rättigheter. Att läsa in personer på de betingelser som förefaller ha gällt i de aktuella fallen är både olagligt och inte i närheten av mänskliga rättigheter.

FÖRUTOM DEN SJÄLVKLARA frågan hur boende, eller snarare förvaring, kan ske mitt ibland oss år 2020, i Malmö och i en skog i Småland, måste frågor om kunskap och kompetens lyftas. Att förhållandena som nu avslöjats existerar kan ses i ljuset av bristande kunskap. En rad instanser, regioner och kommuner har getts ansvar för att nu som då ge omsorg och stöd åt personer som behöver det. Omgivningen, alla vi samhällsmedborgare, har förväntningar och tillit till att detta sköts utifrån den kunskap och beprövad vetenskap som finns. Nu som då visas att otillbörliga förhållanden råder bakom stängda dörrar.

VI LÄRARE OCH FORSKARE vid utbildningsprogrammet "Socialpedagogiskt arbete inom funktionshinderområdet" vid Malmö universitet riktar stark kritik mot att lagstiftning inte följs och att den kunskap om funktionsnedsättning, bemötande, delaktighet, mänskliga rättigheter som finns inte används alls eller på ett felaktigt sätt. Men vi är inte ensamma, vid en rad lärosäten bedrivs utbildningar inom funktionshinderutvetenskap med ett förhållningssätt som vilar på grundläggande etiska värderingar och på FN:s Konvention.

I dokumentären framkommer att några dokumenterade meriter inte tycks ha funnits bland flertalet anställda, istället tycks en normativ praxis fått gro och fortleva. Normer som kanske tangerar det förakt för svaghet som Fällman Andersson skriver om. Ansvariga visar i intervjuer på kunskap men menar att en rad omständigheter gör att kunskapen får

stiga åt sidan för andra mera tungt vägande skäl. Detta är oacceptabelt.

Vi menar att chefer och personal som ansvarar för och bedriver pedagogisk verksamhet med personer med svåra och komplexa funktionsnedsättningar måste besitta adekvat kunskap, ha relevant utbildning och tillgång till fortbildning och stöd. Kunskapen måste vila på känd och beprövad vetenskaplig grund, liksom på FN:s Konvention. Personal som anställs måste ha dokumenterad utbildning. I de aktuella fallen tycks det inte ha varit på detta sätt. Vi menar också att frågor om delaktighet och social rättvisa för människor i alla åldrar som har fysiska, psykiska och intellektuella funktionsnedsättningar måste synliggöras och därmed kan medvetenheten, kunskapsökandet och intresset öka bland samhällsmedborgarna. Kanske kan vi då lära något av historien och inte fortsätta att upprepa grava övergrepp. ◀

» Att låsa in personer på de betingelser som förefaller är både olagligt och inte i närheten av mänskliga rättigheter.«

Caroline Olsson,
chef avdelningen för
arbetsgivarpolitik, SKR

Åsa Furén-Thulin,
chef sektionen för
socialtjänst, SKR

SKR REPLIKERAR

"Chefer efterfrågar rätt kunskap och kompetens när de rekryterar."

Ett antal forskare och lärare undrar om kommunerna efterfrågar rätt kompetens när de anställer medarbetare inom funktionshinderområdet.

Svaret är ja. Chefer efterfrågar rätt kunskap och kompetens när de rekryterar. Det är avgörande för att medarbetarna ska kunna stödja personer med funktionsnedsättningar att leva ett bra och självständigt liv utifrån sina individuella förutsättningar. Ingen vill att människor ska behandlas så som Dick i Uppdrag granskningens reportage. Det är inte värdigt och fullständigt oacceptabelt.

Därför känns det tryggt att de allra flesta verksamheter faktiskt ger ett bra stöd. Den senaste brukarunder-

sökningen (år 2020) visar att de flesta brukare känner sig trygga i sitt boende och är positiva till det stöd de får.

Samtidigt får vi inte blunda för att rekryteringsläget och möjligheterna till utbildning är en utmaning. Andelen personer i arbetsför ålder kommer inte att öka i samma takt som andelen äldre och unga de kommande åren. Alla orter har heller inte ett vård- och omsorgsprogram eller barn- och fritidsprogram som är certifierat av ett vård- och omsorgscollege.

På många boenden bor också personer med vitt skilda behov – unga och äldre, med olika komplexa fysiska, intellektuella och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, ibland i kom-

bination med missbruk eller psykiska ohälsa. Det kräver stor bredd i kompetens, vilket i dag är svårt att utbilda sig till. Det gör ofta att kommuner behöver anställa först och utbilda sen.

Därför är det positivt att allt fler stödpedagoger utbildas och anställs – en yrkesroll som både kan arbeta individnära och vara ett övergripande stöd i arbetsgruppen. Med det sagt får vi inte slå oss till ro. Utbildning, vidareutbildning och kompetenshöjning måste prioriteras inom funktionshinderområdet. ◀

Sett, läst, hört

En hjälp i arbetet med unga

FACKLITTERATUR

Ungdomar och Identitet, 2:a utgåvan

Ann Frisén och Philip Hwang (red)
Natur och Kultur 2020

I denna antologi medverkar flera forskaranknutna författare utifrån psykoanalytikern Erik .H. Eriksons tankar om identitet och livscyklar.

Efter två inledande avsnitt utifrån ett psykosocialt och narrativt perspektiv höjs blicken mot samhällets sociala och kulturella bidrag till ungdomars identitetsskapande. Med ett socialkonstruktivistiskt perspektiv knyts därmed individens växande till dagens mångbottnade värld. Kända påverkansfaktorer som föräldrar, skola och kompisar får här samsas och kanske också brädas av utbudet på internet. I denna mix av flöden finns teman som kön och genus, kropp och sexualitet, etnicitet, språk och den ovannämnda identiteten på internet.

Unga med annat etniskt ursprung har ytterligare en dimension i sin utveckling att ta hänsyn till. Här återgivet i det välskrivna kapitlet "Identitet och etnicitet". Av ungdomarna i Sverige har cirka en fjärdedel utländsk bakgrund.

Dessa balanserar ofta mellan svenska värderingar och upprätthållandet av familjens kärlek.

Denna andra, uppdaterade, utgåva vänder sig till socionomer som arbetar med barn och ungdomar vilka söker en bärande självkänsla.

Barbro Bohrn Uddgren

HANDBOK

Suicidala patienter

Natur och Kultur
2020

Den psykiska ohälsan ökar bland unga. På sina håll i landet ser man att distansundervisningen under pandemin är en bidragande orsak. Detta är oroväckande signaler när vi samtidigt vet att antalet självmord bland barn och unga upp till 24 år inte minskat utan tvärtom ökat något.

Experter har nu utkommit med en handbok för suicidala patienter. Det praktiska arbetet vilar på ACT och KBT. Boken tar upp akuta kriser, behandling inom primärvården, psykiatrisk öppenvård och heldygnsvård. Författarna visar vägen vid behandling av ungdomar, äldre och patienter med substansberoende eller psykos.

Boken ger konkret vägledning av den suicidala patienten. Vi får bland annat veta mer om patientens förhållande till sitt lidande och hur vi ska agera i suicidala nödsituationer. En röd tråd i boken är rutorna med direkta tips till behandlare.

Läs mer om ungas psykiska ohälsa och suicid på sidan 7.

Varför inte ta lurarna med på en promenad och lyssna på Socionompodden?

PODD: SOCIONOMPODDEN

Jämför relationsvåldet under pandemin

Håll utkik efter Malmö kvinnojours 100-årsjubileum i vår! Här kommer vi att få en tydligare bild av hur relationsvåldet i Malmö utvecklats under pandemin.

Lyssna till en paneldiskussion med socionomer, polis och lokala politiker i Malmö. Jämför med

dina egna erfarenheter – hur har pandemin påverkat nära relationer i din kommun? Det är socionomen Stina Karpin som håller i Socionompodden. Hon bjuder in gäster över hela landet för att ge en nyanserad och verklig bild av dagens sociala arbete.

Vinterns spännande filmer för oss socionomer

1 Den vita tigern

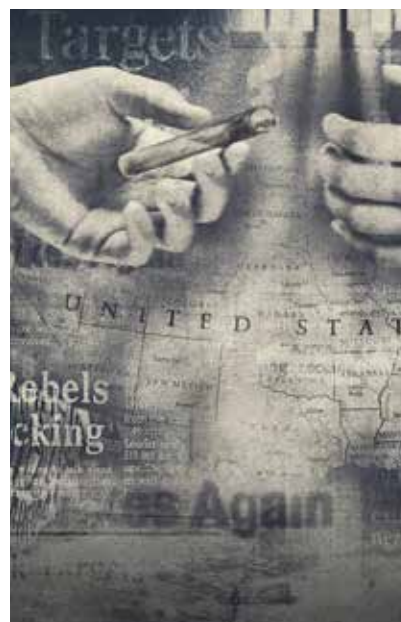
En ambitiös chaufför, Balrma, jobbar som chaufför åt en rik indisk familj. Han växte upp på landsbygden och ansågs vara den smartaste pojken i byn. Nu använder han sin list för att fly fattigdomen och bli entreprenör. Filmen bygger på den indiska författaren Aravind Adigas roman med samma titel och visar kontrasten mellan Indiens växande status som en modern, global ekonomi och landsbygdens extrema fattigdom. Visas på Netflix.

Filmen bygger på Aravind Adigas bok med samma namn.

2 Gagarine

I höghuset i miljonprogramsområdet Cité Gagarine utanför Paris drömmer 16-årige Yuri om att bli astronaut. När hela området ska rivas väcker det starkt motstånd bland invånarna som gör motstånd. En efter en tvingas ändå ut ur sina lägenheter men Yuri har ett alldeles särskilt sätt att göra motstånd. Filmen spelades in när husen revs 2019. Premiären är uppskjuten på grund av pandemin, men håll utkik!

3 Crack: Cocaine, Corruption & Conspiracy

På 1980-talet kom en ny drog som var både billig och enormt beroendeframkallande – crack. Bakom filmen står prisbelönta dokumentärfilmaren Stanley Nelson som velat belysa hur drogens utbredning i USA gav bränsle åt etnisk och ekonomisk ojämlikhet. USA:s ”War on drugs” öppnade för mer aggressiva polismetoder som slog hårdast mot landets afro-amerikanska och latinamerikanska befolkning. Visas på Netflix.

LSS-insatser med fokus på kommunikation

Mo Gård har över 70 års samlad erfarenhet och specialiserad kompetens kring kommunikation, utmanande uttryckssätt och kombinerade funktionsnedsättningar. Vi är ett stiftelseägt idéburet kunskapsföretag som erbjuder individanpassade helhetslösningar inom boende, daglig verksamhet och gymnasiesärskola till personer med intellektuell funktionsnedsättning och/eller autism.

Vi finns på flera platser i landet och har just nu lediga platser att erbjuda. Välkommen att besöka vår hemsida eller ta kontakt med våra kunniga rådgivare:

✉ radgivare@mogard.se ☎ 010-471 6700

mogard.se

MO GÅRD

ANNONS

Till oss kommer pojkar 14–19 år som har NPF med inriktning autism och i behov av den mindre kontexten

Behandlingen börjar med att vi planerar utskrivningen

20 års erfarenhet från neuropsykiatriska funktionshinder

Ring 010-16 00 676 så berättar vi mer!

www.insikten.info

Magkänslan känner rätt

Som barn ville jag inget hellre än att bo med min mamma. Jag älskade henne oändligt mycket. Trots missbruk, sjukdom och rädslor. Trots ärr och sår som varade.

Men lagen sa att barn inte ska växa upp i misär bland våld och droger. Lagen sa att nu ska tjänstemän kliva in och ta över ansvaret för uppfostran. ”Vi ska se till att du får det bra. Att du slipper sånt som barn inte mår bra av”, sa de.

Så man placerar barnet i ett hem med en mamma och en pappa och en glad tax. Här ska du bo, sa de. Var snäll och utvecklas snabbt, så blir vi stolta och slipper krängel.

Hej då. Hej då.

Ett hem med fina tapeter, ren tamburmatta, och nya IKEA-koppar. En elvisp som var elektrisk och så mycket WIFI att det räckte och blev över. Där alla hade rosetter på skorna, egna tandborstar och veckoschema. Ett rum åt var och en och där alla lät maten tysta mun. Ett fint och prydligt hem. Ett modernt och perfekt hem. Men glömde man inte något?

Var fanns värmen? Var fanns kärleken? Var fanns den innerliga känslan som skvallrar om familj?

MAN KAN INTE SE HUR någon tänker. Ingenting i det nyrenoverade köket vittnar om atmosfären efter mörkrets inbrott.

Som ansvarig för placeringar och utredare av familjer måste man tolka vibrationer.

FOTO: SARA SUNDSTRÖM

Sofia Rapp
Johansson

Författare och
familjehemsmamma.
Uppvuxen i familjehem.

Man behöver se genom väggar. Man behöver våga ställa obekväma frågor. Man behöver ha en magkänsla. Magkänsla är kunskap parat med erfarenhet och kunskap.

Det finns ingen manual man kan följa där inkompetenta familjehemssekreterare sorteras bort. Lika lite som det finns en instruktionsbok att följa för att garantera bra familjehem.

Man behöver ha förmågan till mentalisering: Konsten att förstå sina egna och andras tankar och känslor. Man behöver kunna sätta sig in i det där som finns men inte syns och som känns men kanske inte existerar.

En socialsekreterare som inte kan stå rakryggad framför familjehemmet är en farlig socialsekreterare. Ett familjehem som utvecklar trasiga barn är ett farligt familjehem.

Jag tror på att bygga ett team runt den placerade. Där alla har ett gemensamt mål.

Barnet är det centrala. De runtom aktörer för vilket man jämnar vägen åt den behövande. Inte att man ska bli medberoende eller möjliggörare men att man möjliggör en bearbetning och förändring i den placerades liv.

Sen gäller det att kunna matcha rätt familj med barnet!

Det är lättare sagt än gjort. Jag vet för jag lever själv med erfarenheter av misslyckade placeringar samtidigt som jag vill göra det som är bäst för de barn som bor hos mig.

IDAG ÄR JAG FAMILJEHEM. Min tanke var att ge allt jag själv inte fick. Jag vill skänka barn en oas av lugn och ro där man kan få tid att börja läka och bearbeta.

Jag pyntar gärna mina väggar med kärlek, skratt och sunda rutiner hellre än det senaste. Modernt är inte lika viktigt som moderlighet.

Vi har köksluckor från 1990-talet och dragigt golv men fri tillgång till raggsockor och kramar.

Kramar värmer. Att bli sedd värmer. ◀

KRYSS

**Forskaren
Pia Tham.**

BRUKAR HALÅGA PRISER	LEDER TILL KRANEN KÖP- SLÄENDE	HUSTRU STÄLLT IN SIKTET	3	MILITAR- STOPP MED STRI- PIGT HÅR	7										
	19														
SKILDA FRÅN VAR- ANDRA															
KAN LÄSAS I DN	-SKISS FÖR O EMOT I RESO- NEMANG														
				DISSAR	BRUKAR DET I SAHARA										
TRI- ANGEL- SIDA	VÄDER- BITEN GÅR MAN FRÅN EKA	11													
FORT- FARANDE GÅNG- BARA	15														
				BEFRIA FRÅN SMUTS	POLKA- VARIANT										
GÅVA I DECEM- BER	AVLOPPS- LEDNING FORMA NOGGRANT	REMSA SOM PRYDER RUNT OM	DIREKT FRÅN TILLVERK- NINGEN	ADELSTEN BE- SJUNGIT	SLÅS VID BETTING	BLIR DISKO- MUSIK MED DUNKA	HAR NÖT MJUKT I BÄDDEN	4							
	18			20	ÄR KRAFT- FULLA KUSAR ORDLISTA								13		
DASS		5	RIKTIGT HJÄLTEDÅD ASA			VATTEN- NYMF BRUKADE JORDEN						EN ANING RYCKIG		FICK ESKORT	
APA KVINNA PÅ BOK- FÖRLAGET					9	SMÄRTA	22		SOM LJUD FRÅN KRANEN	2					
10				1	ÄR VÄL DEN FÅORDIGE TANIG					14	SLANG- FORMAD RÄTT		DRA SALTET UR SILLEN	21	
BLIXT OCH DUNDER	GRÄDDATS I UGN SÅNG I GRUPP					SAKNAR ENERGI STRYKA PÅ			SKYDD- ANDE PLATTA						
8			KLIPPA KALUFSEN KORT					FAST ETAB- LERAD	12						
BÖR RÄC- KA HELA MÅNADEN TRE FOT				KAN MAN KALLA HAN FRÅN OSLO	6				STORBRI- TANNIEN						
	17		NORD- STATS- AMERI- KAN					SARIN					16		

WWW.C4EKONOMEN.COM

Pia Tham, som forskar om socionomernas arbetsvillkor, presenterar ny forskning i vår. Hon har tidigare tagit reda på vad som får medarbetare att må bättre. Vet du vad?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21	22						

Namn:

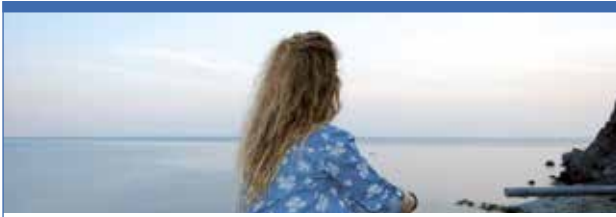
Postadress:

Postnr/Ort:

Korsord

Var med och lös Socionomens korsord, speciellt konstruerat för Socionomens läsare. De tre först öppnade rätta lösningarna belönas med vardera 2 st biobiljetter. Vinnarna presenteras i nr 2/2021.

Vi vill ha in lösningen senast den 8 februari. Adressen är: Socionomen, A4 Text och Form AB, Bondegatan 21, 116 33 Stockholm. Skicka via post eller mail: lena@socionomen.se
Märk kuvertet "Arbetsmiljö". Lycka till!

Behovsanpassad skyddsplacering

Stiftelsen Bergslagsgårdar erbjuder flera olika boendialternativ för skyddsplaceringar. Det ingår alltid säkerhetsplanering, socialt stöd, stöd vid myndighetskontakter samt stöd i etablering på ny ort. Vi hämtar vid behov.

Mejeriet

Ett skyddat boende för kvinnor med eller utan medföljande barn. Tar emot placeringar dygnet runt.

Ring Mejeriets jour
0701-01 69 79

Familjehem

Speciellt utvalda familjehem med mångårig erfarenhet tar emot kvinnor med eller utan medföljande barn, familjer eller män i behov av skydd.

Skyddsboende lägenhet

Lägenheter med boendestöd som finns runt om i mellansverige. Tar emot män i behov av skydd, kvinnor med eller utan medföljande barn samt familjer.

Ring eller besök vår hemsida för mer information.

 Stiftelsen
Bergslagsgårdar

Tel. 019-17 05 90
www.bergslagsgardar.se

Att använda barnkonventionen i praktiken

– en online grundkurs för yrkesverksamma

START VÅREN 2021

Med beslutet att göra barnkonventionen till svensk lag framträder också komplexiteten i tolkningen och tillämpningen av barnets rättigheter och därmed synliggörs och aktualiseras nya kunskapsbehov i offentlig verksamhet.

Kursen är tvärvetenskaplig på grundnivå och består av 6 st föreläsningar à 2 timmar. I föreläsningarna kan också seminarie-liknande diskussioner ingå där möjlighet ges att reflektera över frågor och eventuella dilemman i relation till sitt yrkesfält.

Denna kurs är utarbetad av forskare vid Barnrättsinstitutet vid Lunds universitet och syftar till att ge ökad förståelse för arbete utifrån barnkonventionen, vad det kan innebära rättsligt, men också bidra till förståelse för utmaningar i arbetet.

Kursen startar 6 april och avslutas 11 maj 2021.

Diplom ges vid kursavslut.

För mer information:

Emma Tullberg, kundansvarig
Lund University Commissioned Education
+46 73 063 03 27
emma.tullberg@fsi.lu.se

LUNDS
UNIVERSITET

FREDRIKSDAL

Ett utrednings- och behandlingshem
för familjer med barn i åldrarna 0-13 år
och blivande föräldrar

Tel. 0380 - 261 10
www.utredningshem.se

Barn och unga behöver låna ditt öra.

Sök nu till våra utbildningar
inom psykoterapi, psykisk ohälsa
och handledning.

Ericastiftelsen

Behandling, utbildning och forskning

INSTITUTIONEN FÖR PSYKOLOGI
I LUND PLANERAR

Legitimationsgrundande Psykoterapeututbildning

START HÖSTEN 2021

Utbildningen leder till psykoterapeutexamen
och omfattar sex terminers halvtidsstudier,
totalt 90 högskolepoäng.

Valbara inriktningar:

- Psykodynamisk inriktning
- Kognitiv beteendeterapeutisk inriktning
- Familjeterapeutisk inriktning

Mer information:

Psykoterapeutprogrammet
Institutionen för psykologi (lu.se)

SISTA ANMÄLNINGSDAG

15 mars 2021

LUNDS
UNIVERSITET

VÅRENS DIGITALA KURSSTARTER PÅ SVERIGEHÄLSAN

SJÄLVMEDKÄNSLA (MSC)	SAMTALSLEDARE I A-CRA	HEDERSRELATERAT VÅLD OCH PATRIARK	ETTÅRIG KBT-UTBILDNING
SPELMISSBRUKS- BEHANDLING MED KBT	MOTIVERANDE SAMTAL	METODSTÖDJARE I MOTIVERANDE SAMTAL	INSTRUKTÖR I MINDFULNESS
FAMILJEBEHANDLING MED KBT	STRESSHANTERING MED KBT	TRAUMA OCH PTSD	LÅGAFFEKTIVT BEMÖTANDE

040-698 60 00

WWW.SVERIGEHALSAN.SE

SVERIGEHÄLSAN

Psykotericentrum ▶

Medlemmar i Psykotericentrum erbjuder gratis stödsamtal i samband med Coronakrisen

Psykodynamisk Psykoterapi 2.0?

Den uppskjutna vårkonferensen har nytt datum: fredag 16 april 2021

Hur sociala medier, internet och digitalisering påverkar psykodynamisk psykoterapi – ta del av den senaste utvecklingen (forskningen) inom området

BESÖK VÅR HEMSIDA FÖR MER INFORMATION
www.psykotericentrum.se

ANNONS

Bild: rawpixel

NS NATIONELLA
SKYDDSINSATSER

Skyddat boende, kris- och riskhantering

Vi hjälper personer som lever under olika typer av hot som kan vara kopplade till hedersrelaterat våld, kvinnofrid, vittnesskydd, avhopp från kriminella organisationer och nätverk, samt stalkning.

Varje klient i vår verksamhet har tillgång till samma breda kompetens bestående av:

- Säkerhetssamordnare med bakgrund som poliser eller livvakter
- Socionomer för samordning och handledning, uppföljning och återrapportering till dig som uppdragsgivare
- Beteendevetare för handledning av personal och för stödsamtal och insatsplanering
- Samtalsstöd vid komplex PTSD
- Alkohol och drogterapeut för inventering av beroendeproblema tik och stödsamtal
- Leg. psykoterapeut för strukturerade samtal och traumabehandling
- Leg. psykoterapeut med inriktning traumabehandling/ PTSD för barn och ungdom
- Samtalsbehandling med kompetens inom sexuell traumatisering och våld i nära relation
- Möjlighet att genomföra Trappansamtal
- Leg. läkare, specialist i psykiatri för klinisk bedömning, medicinskt ansvar och sjukskrivning

Välkommen att kontakta oss vid förfrågan!

0708-130 818 • info@skyddsinsatser.se • www.skyddsinsatser.se

NÄSTA NUMMER

I din brevlåda
den 12 mars

NY FORSKNING

Hälso- och sjukvårdskurator är sedan 1 juli 2019 en skyddad yrkestitel. I nästa nummer analyserar vi den vetenskapliga utvecklingen inom kuratorernas områden de senaste tio åren.

ANNONS

Nytt HVB - Skyddat boende i Skåne

Spira är ett skyddat HVB för flickor och unga kvinnor, 16-23 år, placerade enligt SoL eller LVU. Vi erbjuder skydd och stöd utifrån hedersrelaterat våld och förtryck. På Spira arbetar skyddskonsulenter med behandlingspedagog- eller högskoleutbildning inom beteendevetenskap. Spiras utvecklingsarbete med de unga kvinnorna utgår från miljöterapi och lösningsinriktad pedagogik.

Fokus ligger på självskydd (PATRIARK), skola/praktik, hälsa och fritid vilket är avgörande faktorer för att ett bra liv efter placeringen. Löpande utvärdering och justering av insatsen sker veckovis via individuella säkerhetsplaner och skattningsverktyget Feedback Informed Treatment. Spira har ett nära samarbete med VoB:s Lägenhets- och stödboende vilket möjliggör utflytt i lägenhet som ett steg i vårdkedjan inför helt eget boende.

Välkomna att kontakta oss för mer info eller förfrågningar!

Bodil Eriksson, Kvalitetsutvecklare
0708 - 38 08 81
bodil.eriksson@vob.se

Annelie Lindstedt, Verksamhetschef Spira HVB
0790-65 87 08
annelie.lindstedt@vob.se

VoB driver HVB, skyddat boende, lägenhetsboenden och familjehem.
Bolaget är kommunägt, drivs utan vinstsyfte och är kvalitetscertifierat enligt ISO 9001.

vob.se

Välkommen till våra digitala föreläsningar

Humana erbjuder kostnadsfria föreläsningar inom flera olika områden:

- LSS-berättigade individer med missbruk – vikten av samverkan
- Lansering av ny manual för familjehemsbedömningar

För mer information och anmälan: www.humana.se/iof-kalender

Se våra tidigare föreläsningar: www.humana.se/forelasningsmaterial

Alla har rätt till ett *bra* liv.

